

БІЛА КНИГА. ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ В УКРАЇНІ

МІЖ ЗАКОНОДАВСТВОМ І ПРАКТИКОЮ

Оцінка впливу на довкілля (ОВД) є основним механізмом екологічної безпеки, який використовується в європейській та українській практиці для попереднього визначення можливих екологічних наслідків проєктів і врахування їх під час ухвалення рішень. В Україні процедура ОВД розвивається, однак її впровадження супроводжується суттєвими труднощами, що посилюються в умовах повномасштабної війни. До головних викликів належать формальний підхід до виконання вимог, недостатня якість звітів, слабкі інструменти контролю та нагляду, поверхнева участь громадськості, а також нестача узгодженості та співпраці між інституціями.

Біла книга, підготовлена Громадською організацією «Екоклуб», містить комплексний огляд функціонування системи ОВД в Україні, окреслює її ключові недоліки та надає рекомендації щодо її вдосконалення відповідно до стандартів Європейського Союзу. Документ покликаний слугувати практичним орієнтиром для формування політик і управлінських рішень у сфері екологічного врядування та для забезпечення екологічно відповідальної повоєнної відбудови країни.

Автори: Анастасія Яхнюк, Максим Семак, Юрій Задорожній.

Загальна редакція: Андрій Мартинюк, Наталія Холодова.

Дизайн і верстка: Ангеліна Лавренюк.

Цей документ дозволяється копіювати з некомерційною ціллю без спеціального дозволу ГО «Екоклуб», однак посилання на джерело інформації є обов'язковим. Розповсюджується безкоштовно.

Підготовка публікації відбувалась у рамках проєктів «Адвокація гендерно-орієнтованої реформи ОВД в Україні» програми Women Power 2030, що фінансується Європейським Союзом; «Вдосконалення інструментів оцінки впливу на довкілля (ОВД) в Україні для забезпечення участі громадськості та дотримання природоохоронних аспектів під час відбудови України» за підтримки CEE Bankwatch Network; «Посилення кліматичних дій в українських громадах» підтримується програмою малих грантів IKI, яка є частиною ініціативи із захисту клімату (IKI). IKI Small Grants фінансується Федеральним міністерством довкілля, захисту клімату, охорони природи та ядерної безпеки Німеччини (BMUKN) та реалізується Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.

Думки, висновки чи рекомендації належать авторам/авторкам цього дослідження. Відповідальність за зміст документа несе виключно ГО «Екоклуб».

on the basis of a decision
by the German Bundestag

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ПРАВОВИЙ ФУНДАМЕНТ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ	6
РОЗДІЛ 2. ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА В ПЕРІОД ВІДБУДОВИ	12
РОЗДІЛ 3. АНАЛІТИКА ВІДКРИТИХ ДАНИХ ПРОЦЕДУРИ З ОВД (ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ОВД В УКРАЇНІ)	16
3.1. Загальний аналіз даних.....	18
3.2. Участь громадськості у процедурі з ОВД.....	31
3.3. Оприлюднення матеріалів з ОВД та консультацій в рамках процедури.....	36
3.4. Прийняті рішення в межах процедури з ОВД.....	41
РОЗДІЛ 4. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ ОВД В УКРАЇНІ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	47
4.1. Проблема 1: брак законодавчого регулювання оприлюднення додаткової інформації, наданої суб'єктом господарювання.....	49
4.2. Проблема 2: відсутність визначення терміну «виправдана альтернатива» в Законі.....	50
4.3. Проблема 3: відступи, винятки від процедури ОВД для окремих видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля.....	51
4.4. Проблема 4: відсутність матеріалів післяпроектного моніторингу у вільному доступі.....	55
4.5. Проблема 5: обмежений доступ до єдиного державного реєстру з оцінки впливу на довкілля.....	56
4.6. Проблема 6: необґрунтованість екологічних умов висновку з ОВД про допустимість...56	
4.7. Проблема 7: низька інституційна спроможність.....	57
4.8. Проблема 8: незадовільний технічний стан єдиного державного реєстру з оцінки впливу на довкілля.....	58
4.9. Проблема 9: недостатня інтеграція гендерної складової в аналіз соціального впливу...59	
ДОДАТКИ	60
Додаток 1. Опис порядку здійснення індивідуального скринінгу.....	61
Додаток 2. Схема проходження процедури ОВД станом на 2026 рік.....	63

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ВЕС – вітрова електростанція

ГЕС – гідроелектростанція

ДИРЕКТИВА ПРО ОВД – Директива Європейського Парламенту і Ради 2011/92/ЄС від 13 грудня 2011 року про оцінювання впливу деяких публічних і приватних проєктів на довкілля

Е-ОВД – Єдиний державний реєстр з оцінки впливу на довкілля

ЄС – Європейський Союз

ЗАКОН – Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»

КОНВЕНЦІЯ ЕСПО – Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті

КМУ – Кабінет Міністрів України

ОВД – оцінка впливу на довкілля

ОРХУСЬКА КОНВЕНЦІЯ – Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі ухвалення рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля

СЕО – стратегічна екологічна оцінка

МІНДОВКІЛЛЯ – Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України

МІНЕКОНОМІКИ – Міністерству економіки, довкілля та сільського господарства України

УЦО – уповноважений центральний орган

УТО – уповноважений територіальний орган

ВСТУП

Оцінка впливу на довкілля є одним із ключових превентивних інструментів екологічної політики, що дозволяє виявити, оцінити та врахувати потенційний вплив запланованої діяльності на довкілля ще до ухвалення рішень щодо її реалізації. У країнах Європейського Союзу процедура ОВД є стандартом у сфері екологічного врядування. Її правовою основою є Директива 2011/92/ЄС (зі змінами, внесеними Директивою 2014/52/ЄС), яка встановлює загальні принципи, вимоги до процедур, критерії, перелік діяльностей, що підлягають ОВД, а також положення щодо участі громадськості, доступу до інформації, порядку врахування раніше ухвалених рішень та процедури оскарження результатів розгляду.

Протягом останніх восьми років **процедура оцінки впливу на довкілля (ОВД) в Україні зазнала суттєвих трансформацій**: змінилися терміни проходження окремих етапів, відбулася цифровізація процесу, було деталізовано підстави для відмови у видачі висновку та встановлено критерії недопустимості провадження діяльності.

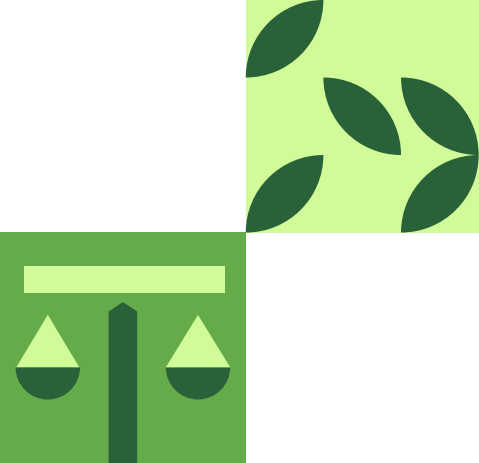
Повномасштабне вторгнення Російської Федерації у 2022 році спричинило нові виклики, зокрема необхідність адаптації процедур до умов воєнного стану. Частина процедур була зупинена або спрощена, що створило ризики реалізації екологічно вразливих проєктів без належної оцінки впливу. Станом на 2024-2025 роки зростає кількість процедур ОВД, пов'язаних із відбудовою інфраструктури, розвитком відновлюваної енергетики та будівництвом нових промислових об'єктів. Це зумовлює нагальну потребу в забезпеченні якісної оцінки впливів таких проєктів на довкілля.

Водночас, аналіз поточної практики реалізації Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» (далі - Закон) свідчить про наявність ряду системних проблем. Найбільш поширені з них включають:

- **Формалізація процедур** – звіти часто є шаблонними та поверхневими, не містять належного обґрунтування альтернатив, а також повноцінної оцінки кумулятивного або транскордонного впливу;
- **Низька якість підготовки звітної документації** – брак вихідних даних, неналежне застосування інструментів математичного моделювання та науково обґрунтованих прогнозів;
- **Непослідовність процедур перед початком оцінки впливу на довкілля** – надання права на користування землею, корисним копалинами перед процедурою з ОВД;
- **Недостатній контроль якості звітів з боку уповноважених органів** – відсутність незалежного механізму верифікації або акредитації експертів;
- **Формальний характер громадського обговорення** – обмежена доступність процедур громадського обговорення та низька ефективність урахування наданих зауважень.

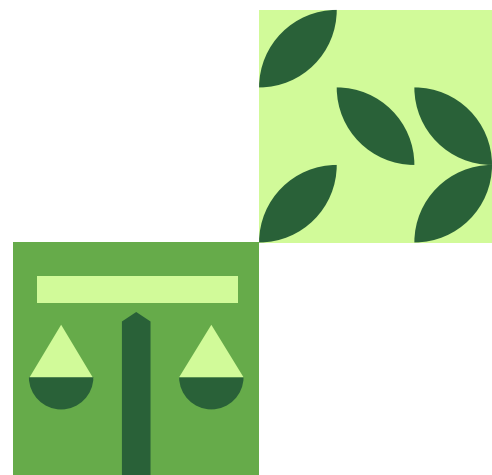
У контексті післявоєнного відновлення та залучення фінансування від міжнародних партнерів **Україна має всі передумови для модернізації системи ОВД** відповідно до найкращих європейських практик. Водночас це потребує комплексного підходу: внесення змін до законодавства, інституційного посилення, інвестицій у підвищення технічної спроможності державних і місцевих органів, створення незалежного наглядового механізму, а також зміцнення взаємодії між усіма стейкхолдерами.

Ця Біла книга підготовлена з метою фахового аналізу поточного стану реалізації ОВД в Україні, виявлення системних прогалин та розробки рекомендацій щодо вдосконалення політики і практики ОВД відповідно до європейських стандартів. Вона покликана стати підґрунтям для прийняття стратегічних рішень у сфері екологічного врядування, просторового планування та стійкої відбудови України.

РОЗДІЛ 1.

ПРАВОВИЙ ФУНДАМЕНТ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

В Україні сучасна правова система ОВД була запроваджена із набуттям чинності Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 №2059-VIII (далі - Закон)¹. Закон замінив застарілу практику державної екологічної експертизи та став результатом виконання міжнародних зобов'язань України. В межах Угоди про асоціацію з ЄС, Україна була зобов'язана імплементувати Директиву Європейського Парламенту і Ради 2011/92/ЄС від 13 грудня 2011 року про оцінювання впливу деяких публічних і приватних проектів на довкілля, згідно якої було впроваджено європейський підхід до оцінки впливу на довкілля.

Директива про ОВД є засадничим актом законодавства ЄС, що зобов'язує держави-члени забезпечити належну оцінку впливу на довкілля до надання дозволу на плановану діяльність. Вона гарантує інтеграцію екологічних аспектів у процес прийняття рішень. Таким чином, результати аналізу ймовірних наслідків стають обов'язковим підґрунтям для надання дозволу на реалізацію проектів.

Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» не лише впроваджує вимоги Директиви 2011/92/ЄС, а й забезпечує виконання міжнародних зобов'язань України у сфері екологічної оцінки, зокрема положень таких міжнародних договорів:

1. Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті².

Конвенція Еспо ратифікована Законом України № 534-XIV від 19.03.1999.

Вона регулює оцінку впливу на довкілля для проектів із можливим значним транскордонним впливом та зобов'язує країни-учасниці оцінювати екологічні ризики до реалізації проектів, співпрацювати для мінімізації негативних наслідків і забезпечувати обмін інформацією.

Основні принципи – запобіжний підхід, прозорість і рівність прав між країною-ініціатором і державами, які можуть зазнати впливу. Водночас Конвенція діє лише в країнах, що її ратифікували, і не поширюється на інші держави.

2. Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля³.

Орхуська конвенція ратифікована Законом України № 832-XIV від 06.07.1999. Це - ключовий міжнародний документ, який закладає принципи відкритості, прозорості та участі громадян у питаннях екологічної політики.

Головна мета конвенції - гарантувати права громадян на екологічну інформацію, участь у прийнятті рішень та доступ до правосуддя, що стосуються охорони навколишнього середовища.

¹ Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.07.2017 № 2059-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>

² Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_272#Text

³ Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text

Вона встановлює стандарти екологічної демократії, однак діє лише в ратифікованих країнах і не поширюється на питання національної безпеки чи комерційної таємниці та базується на трьох принципах: доступ до інформації (громадяни можуть отримувати екологічні дані від державних органів без пояснення причин запиту, а відмова має бути обґрунтованою); участь у прийнятті рішень (влада зобов'язана завчасно інформувати громадськість, створювати умови для консультацій та враховувати її думку); доступ до правосуддя (можливість оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що порушують екологічні права).

Закон розроблений із урахуванням міжнародних зобов'язань та постійно трансформується із урахуванням сучасних викликів.

Зокрема, в липні 2023 р. були **внесені зміни Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення та цифровізації процедури оцінки впливу на довкілля»⁴**, які включають нововведення:

- **громадські слухання під час воєнного стану:** з 29 липня 2023 р. громадські слухання проводяться в режимі відеоконференції. Для планованої діяльності в районах бойових дій чи тимчасово окупованих територій строки розгляду зупиняються, а висновки не видаються;
- **консультації з іншими органами влади:** уповноважений орган проводить консультації щодо звітів ОВД;
- **оприлюднення інформації:** повідомлення про плановану діяльність та оголошення про початок громадського обговорення Звіту з оцінки впливу на довкілля буде заповнюватись у цифровому форматі безпосередньо у Єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля. Уповноважений орган вже не зможе відхиляти ці документи у зв'язку із невідповідністю їх затвердженій формі;
- **інформування громадськості:** скасовується вимога публікації повідомлення та оголошення у засобах масової інформації. Натомість передбачено залучити територіальні громади, для забезпечення належного інформування громадськості;
- **підстави для відмови у видачі висновку з оцінки впливу на довкілля:** визначений вичерпний перелік підстав для відмови у видачі висновку з оцінки впливу на довкілля та запроваджено скорочену процедуру здійснення ОВД у разі усунення недоліків, що стали причиною для відмови, крім підстав передбачених статтею 41 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»⁵;
- **підстави для визначення діяльності недопустимою:** визначені чіткі підстави, за яких планована діяльність може бути визнана недопустимою.

Крім Закону, прийнятий ряд підзаконних нормативно-правових актів, якими регулюється процедура з оцінки впливу на довкілля⁶.

Процедура ОВД перебуває у стані постійної адаптації, реагуючи на виклики цифровізації, воєнного стану та вимог євроінтеграції. Простежити логіку цих змін та основні віхи реформування галузі можна за допомогою представленого нижче таймлайну.

⁴ Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення та цифровізації процедури оцінки впливу на довкілля» від 13.07.2023 № 3227-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3227-20#Text>

⁵ Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 № 2806-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15#n92>

⁶ З 2025 року Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України було ліквідовано повноваження передані Міністерству економіки, довкілля та сільського господарства України.

Таймлайн розвитку ОВД в Україні

- 23.05.2017** Верховна Рада прийняла Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» № 2059-VIII. Закон набрав чинності 18.12.2017 року.
- 13.12.2017** Кабінет Міністрів України затвердив:
- Постанову «Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля» № 1026.
  - Постанову «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля» № 989.
  - Постанову «Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля» № 1010.
- 18.06.2020** Верховна Рада прийняла Закон України «Про внесення зміни до статті 17 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» щодо запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» № 2059-VIII. Закон набрав чинності 17.07.2020 року.
- 23.09.2020** Кабінет Міністрів України затвердив Постанову «Про затвердження Порядку прийняття рішення про здійснення транскордонної оцінки впливу на довкілля» № 877.
- 15.03.2021** Міндовкілля видало наказ «Про затвердження Загальних методичних рекомендацій щодо змісту та порядку складання звітів з оцінки впливу на довкілля» № 193.
- 15.03.2022** Верховна Рада прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності у сфері довкілля та щодо цивільного захисту на період дії воєнного стану і у відбудовний період» № 2132-IX. Закон набрав чинності 21.03.2022 року.
- 20.04.2022** Міндовкілля видало наказ «Про тимчасове обмеження доступу до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля» № 177.
- 15.06.2022** Міндовкілля видало наказ «Про часткове відкриття доступу до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля» № 225.
- 13.07.2023** Верховна Рада прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення та цифровізації процедури оцінки впливу на довкілля» № 3227-IX. Закон повністю набрав чинності 29.07.2023 року.
- 08.09.2023** Кабінет Міністрів України затвердив Постанову «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 989 і від 13 грудня 2017 р. № 1026» № 967.
- 06.02.2024** Міндовкілля видало наказ «Про затвердження Порядку проведення консультацій з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування щодо оцінки впливу на довкілля та врахування результатів таких консультацій при прийнятті рішення щодо можливості здійснення планованої діяльності» № 142.

15.03.2024

Міндовкілля видало наказ «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо здійснення післяпроектного моніторингу» № 291.

10.10.2024

Верховна Рада прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» № 3227-IX. Закон повністю набрав чинності 15.11.2024 року.

Для детального розуміння послідовності дій та взаємодії між суб'єктами господарювання і державними органами доцільно розглянути візуальну модель процесу. Актуальна схема проходження процедури ОВД станом на 2025 рік наведена в Додатку 2 до документа.

Багаторічна міжнародна та національна практика підтверджує: **ефективна система оцінки впливу на довкілля не зводиться лише до технічного аналізу.** Вона ґрунтується на глибоко інтегрованих правових і соціальних механізмах, які забезпечують прозорість, підзвітність і попередження екологічних ризиків. Найважливішими серед цих механізмів є участь громадськості, відкритий доступ до довкіллевої інформації та неухильне дотримання принципу превентивності.

Участь громадськості у прийнятті рішень є фундаментальним положенням закріпленим Орхуською конвенцією, а також чинним законодавством України.

У контексті ОВД залучення громадськості включає:

- своєчасне інформування про плановану діяльність, яка може мати значний вплив на довкілля;
- доступ до матеріалів з ОВД;
- організацію відкритих обговорень, громадських слухань та консультацій;
- врахування отриманих пропозицій та зауважень при ухваленні рішень;
- оскарження прийнятих рішень.

Такий підхід дозволяє враховувати інтереси різних зацікавлених сторін, знижує ризики соціальної напруги та сприяє прийняттю більш зважених управлінських рішень. Водночас, реальна участь неможлива без належного інформування - тому забезпечення відкритого доступу до довкіллевої інформації виступає обов'язковою передумовою включеності громадськості та ефективності її залучення до процедури. Право на доступ до екологічної інформації є однією з ключових гарантій реалізації права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Відповідно до національного законодавства та зобов'язань України в межах європейської інтеграції:

- органи державної влади та місцевого самоврядування зобов'язані забезпечувати відкритість довкіллевої інформації;
- громадяни мають право отримувати інформацію про стан навколишнього природного середовища, джерела його забруднення, плани та рішення, що можуть впливати на екологічну ситуацію.

Таким чином, участь громадськості та доступ до інформації в синергії значно підвищує якість прийнятих рішень у сфері ОВД. Саме в межах цієї взаємодії **особливого значення набуває принцип превентивності**, який визначає загальний підхід до управління екологічними ризиками. **В процедурі з ОВД це виражається через:**

- обов'язкову оцінку потенційного довгостроково, кумулятивного та транскордонного впливів;
- розгляд альтернатив територіального та/або технологічного характеру;
- формування плану заходів з управління екологічними ризиками, адаптованого до планованих сценаріїв.

Особливої уваги потребує проблема недостатньої інтеграції між процедурою ОВД та іншими інструментами екологічної політики, зокрема стратегічною екологічною оцінкою (CEO) та просторовим плануванням. Брак чіткої взаємодії між цими процедурами часто призводить до дублювання досліджень та суперечливості управлінських рішень. Відсутність послідовного зв'язку між ними унеможлиблює інтеграцію ефективних заходів захисту довкілля на всіх етапах підготовки, затвердження та реалізації проєктів, що в свою чергу знижує ефективність як самої ОВД, так і системи державного управління у сфері охорони довкілля в цілому.

РОЗДІЛ 2.

ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА В ПЕРІОД ВІДБУДОВИ

Воєнні дії в Україні суттєво ускладнили проведення процедури ОВД, що створює ризики для ефективності екологічного управління та погіршує стандарти екологічної безпеки для населення. Через воєнний стан, громадські слухання та публічні обговорення, що є важливою складовою ОВД, часто не можуть бути проведені належним чином. Багато проектів швидкої відбудови розпочинаються без всебічного екологічного аналізу, що може призвести до довгострокових негативних наслідків для довкілля. В умовах невідкладної потреби відновлення інфраструктури, пріоритет надається швидкості робіт, а екологічні вимоги часто стають другорядними. Відсутність належного екологічного аудиту на етапі планування призводить до закріплення застарілих технологій, що суперечить **принципу «Build Back Better»⁷** та стратегії Європейського зеленого курсу.

З 2022 року з початком повномасштабного вторгнення Російської Федерації, Міндовкілля обмежили доступ громадськості до матеріалів з ОВД. Із запуском нового Єдиного державного реєстру з оцінки впливу на довкілля (далі – е-ОВД) в 2024 році, доступ до матеріалів було відновлено. Проте необхідність обов'язкової авторизації за допомогою електронного підпису (КЕП) створює **додатковий бар'єр, що ускладнює ознайомлення з документами та відстеження окремих етапів процедури**. Окрім того, в період 2022-2024 рр. відбулося **внесення значних змін до законодавства ОВД**, які передбачають відступи від процедури для господарської діяльності, викликані руйнуванням об'єктів критичної інфраструктури.

В умовах відбудови України, уряд ухвалює постанови що передбачають **можливість скасування ОВД та SEO для окремих проєктів з метою прискорення відновлення**. Відсутність ОВД для таких проєктів несе високий ризик неконтрольованого впливу на довкілля та здоров'я місцевого населення, що підриває основи екологічної безпеки та порушує міжнародні зобов'язання України.

Критерії визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля визначена в Додатку 1 до постанови Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 1010⁸. Внесені зміни, які передбачають відступи у сфері ОВД постановами Кабінету Міністрів України від 30.09.2022 № 1121⁹; від 27.12.2022 № 1463¹⁰; від 21.07.2023 № 763¹¹; від 01.08.2023 № 800¹²; від 07.12.2023 № 1320¹³; від 01.02.2024 № 107¹⁴.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 року № 1073, діяльність щодо поводження з відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, не підлягає оцінці впливу на довкілля. Це означає, що значна частина відновлювальних робіт може здійснюватися без попередньої екологічної оцінки, що підвищує ризики для навколишнього середовища.

⁷ Build Back Better - це концепція відновлення та розвитку, яка означає «відбудувати краще, ніж було», а не просто відновити попередній стан.

⁸ Постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 № 1010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1010-2017-%D0%BF#Text>

⁹ Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2022 № 1121. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1121-2022-%D0%BF#Text>

¹⁰ Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2022 № 1463. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1463-2022-%D0%BF#Text>

¹¹ Постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2023 № 763. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/763-2023-%D0%BF#Text>

¹² Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2023 № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2023-%D0%BF#Text>

¹³ Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2023 № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1320-2023-%D0%BF#Text>

¹⁴ Постанова Кабінету Міністрів України від 01.02.2024 № 107. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/107-2024-%D0%BF#Text>

Зі сторони Європейського Союзу був створений **план підтримки Ukraine Facility**¹⁵. Програмою передбачено фінансування до 50 мільярдів євро на період 2024-2027 років. Основна мета цього плану є не лише відбудова, але й здійснення структурних реформ у різних секторах економіки, що сприятиме швидкому економічному зростанню та інтеграції України в європейську економічну спільноту, тож вимагає дотримання чітких умов і виконання реформ для отримання подальших фінансових траншів, що стимулюватиме ефективність та прозорість процесів відбудови.

У відповідь на виклики, пов'язані з необхідністю реалізації термінових проєктів відбудови в умовах воєнного стану, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України ініціювало **розробку документа в рамках Реформи 6 кластеру 27 Плану Ukraine Facility, - «Концептуальна записка, що визначає сферу відступів від правил оцінки впливу на довкілля (ОВД) та стратегічної екологічної оцінки (СЕО)»**¹⁶. Метою даного документа було пояснення поточної ситуації щодо відступів від процедур ОВД і СЕО, зокрема для критично необхідних проєктів, які потребують прискореної реалізації. Концептуальна записка також була покликана підвищити ефективність координації між державними органами, зокрема щодо організації громадських слухань та обробки документів.

Однак аналіз змісту проєкту Концептуальної записки засвідчив про відхід від визначених у Реформі 6 принципів, а саме - про тенденцію до необґрунтованого розширення категорій проєктів, щодо яких можуть застосовуватись винятки. Документ не встановлював чітких критеріїв, за якими могли бути дозволені відступи від процедури ОВД або СЕО, натомість створював можливості для довільного тлумачення винятків, що **суперечить принципам прозорості, пропорційності та обмеженості втручання, визначених Європейською Комісією**.

Більше того, передбачені у документі підходи **фактично знецінюють процедуру екологічної оцінки, надаючи перевагу швидкості реалізації проєктів без належного врахування оцінки впливу на довкілля**. Зазначені положення не лише суперечать європейським стандартам екологічної безпеки, а й створюють ризики системного порушення міжнародних зобов'язань України за Орхуською конвенцією та Конвенцією Еспо.

У листопаді 2024 року ГО «Екоclub» опублікувала **спільний позиційний документ**¹⁷ **щодо покращення фінальної версії документу, звернувшись також до Європейської Комісії та Офісу Президента України**. Проте діалог із громадськістю виявився формальним: попри обіцянку опублікувати порівняльну таблицю врахування пропозицій, така інформація не була оприлюднена. Переважну більшість зауважень не було враховано, і лише окремі аспекти, зокрема щодо транскордонної оцінки, були уточнені.

У відповіді Міндовкілля було зазначено, що через обмеженість ресурсів та виклики воєнного часу неможливо повноцінно реалізувати всеосяжну систему регулювання винятків, але держава зобов'язується працювати над удосконаленням процедури в майбутньому.

¹⁵ План для Ukraine Facility. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/>

¹⁶ Концептуальну записку, що визначає сферу відступів від правил оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки. URL: <https://share.google/j2bBuPmEXgGHVHYWt>

¹⁷ Position of civil society organizations on the possible narrowing of EIA and SEA in Ukraine. URL: https://ecoclubrivne.org/en/cnote_position/

Європейська Комісія, у відповідь на наше звернення, підтвердила, що Концептуальна записка суперечить суті Реформи 6, яка не передбачає скасування процедур ОВД і СЕО, а має на меті зробити винятки прозорими, обмеженими у часі та обґрунтованими.

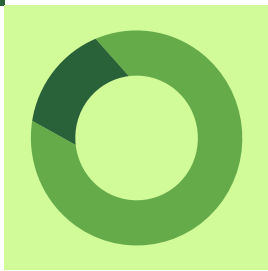
 Через вже наявні обмеження ОВД та урядові ініціативи, існує ризик звуження сфери їх застосування, що може послабити екологічний контроль і збільшити негативний вплив окремих проєктів.

Тривожною практикою є відступ від ОВД для «експериментальних проєктів», таких як відбудова Каховського гідровузла. Кабінетом Міністрів України 18 липня 2023 р. затвердив Постанову «Про реалізацію експериментального проєкту «Будівництво Каховського гідровузла на р. Дніпро. Відбудова після руйнування Каховської ГЕС та забезпечення сталої роботи Дніпровської ГЕС у період відбудови» № 730¹⁸, яким визначено процедуру реалізації експериментального проєкту у два етапи без проведення оцінки впливу на довкілля. Відповідно до документів вже на початку реалізації першого етапу передбачається будівництво підпірної споруди у нижньому б'єфі Дніпровської ГЕС.

Прийняття таких рішень прямо суперечить Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», яким передбачено обов'язковість здійснення оцінки до початку планованої діяльності. Це створює небезпечний прецедент для реалізації інших «експериментальних» проєктів в обхід законодавства та без належного залучення громадськості до процесу прийняття рішень.

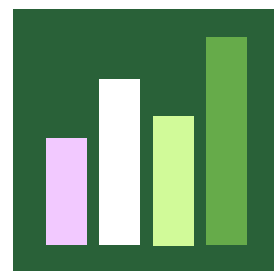
---

¹⁸ Постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2023 № 730. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/730-2023-%D0%BF#Text>

РОЗДІЛ 3.

АНАЛІТИКА ВІДКРИТИХ ДАНИХ ПРОЦЕДУРИ З ОВД (ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ОВД В УКРАЇНІ)

Будучи Договірною Стороною Орхуської Конвенції, Україна взяла на себе низку міжнародних зобов'язань у сфері охорони довкілля, а саме: забезпечення вільного доступу громадськості до екологічної інформації (стаття 4), організацію систематичного збору та поширення такої інформації (стаття 5), а також залучення громадськості до процесу ухвалення рішень стосовно окремих видів планованої діяльності (стаття 6).

Одним із ключових практичних інструментів реалізації зазначених зобов'язань є **Єдиний державний реєстр з оцінки впливу на довкілля**. Порядок його ведення врегульовано Постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 року № 1026 «Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля»¹⁹. Згідно з цим підзаконним актом, Реєстр з ОВД функціонує задля централізованого накопичення, оброблення, систематизації та зберігання інформації й документів, що створюються у процедурі ОВД, а також забезпечення вільного доступу усіх зацікавлених сторін до цих матеріалів через офіційний веб-сайт.

З огляду на викладене, е-ОВД доцільно розглядати не виключно як технічну платформу документообігу, а як дієвий механізм практичної реалізації принципів відкритості екологічної інформації, закладених Орхуською Конвенцією. Саме ця обставина зумовила вибір Реєстру як основного емпіричного джерела для цілей цього аналітичного документу. Аналіз, представлений у цьому розділі, ґрунтується на структурованих відомостях щодо зареєстрованих справ ОВД, які були отримані шляхом систематичного вивантаження даних з відкритого ресурсу з подальшою їх верифікацією та впорядкуванням. Такий підхід дозволив сформувати репрезентативну вибірку, достатню для виявлення ключових закономірностей і проблемних аспектів у практиці застосування процедури ОВД в Україні, що й становить предмет подальшого розгляду.

Сформована вибірка цього документу охоплює актуальну інформацію щодо стадії проходження кожної окремої процедури разом із відповідними матеріалами **за період з 22.01.2024 по 29.12.2025 в межах 23 областей та м. Київ**. За виключенням Луганської області, АР Крим та м. Севастополь у зв'язку з відсутністю даних для їх аналізу.

Під час цього аналізу основну увагу було приділено чотирьом напрямкам:

- 1) **загальному аналізу даних**, що здійснювався у трьох взаємодоповнювальних розрізах: просторовому (за регіонами), інституційному (за уповноваженими органами) та галузевому (за видами планованої діяльності), що забезпечило комплексне охоплення системи ОВД за всіма ключовими вимірами;
- 2) **аналізу участі громадськості у процедурі з ОВД** (охоплює показники залученості громадян в громадських слуханнях);
- 3) **аналізу процесу оприлюднення матеріалів з ОВД** та консультацій в рамках процедури;
- 4) **аналізу результатів процедури ОВД**, зокрема характеру та розподілу прийнятих рішень.

¹⁹ Постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 № 1026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1026-2017-%D0%BF#Text>

Методологічну основу опрацювання набору даних склали:

- **Кількісний аналіз.** Обчислення абсолютних показників (кількість повідомлень про плановану діяльність, висновків з ОВД, відмов у видачі висновку з ОВД та ін.).
- **Порівняльний аналіз.** Зіставлення показників між регіонами, уповноваженими органами та видами діяльності.
- **Структурний аналіз.** Вивчення внутрішньої будови сукупності, розподілу загальної кількості справ між видами планованих діяльностей та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля відповідно до їх категорій, прийнятих рішень.

Проведений аналіз супроводжувався низкою обмежень, що виникли на етапах збору та верифікації даних і потребують окремої уваги. Вони зумовлені насамперед розподілом даних між двома реєстрами: перший Реєстр з ОВД містить інформацію за період з 2017 по 2023 рік включно, тоді як другий - електронний реєстр е-ОВД - охоплює дані з початку 2024 року до теперішнього часу. Повне закриття першого Реєстру та суттєво обмежений доступ до його даних унеможливили формування наскрізної вибірки за весь період функціонування процедури з ОВД в Україні. Як наслідок, цей аналіз базується виключно на даних е-ОВД, що охоплює лише близько двох років, що унеможливило виявлення стійких часових тенденцій, циклічних змін та довгострокових закономірностей у процедурі ОВД.

Додатковим обмеженням є існуючий функціонал е-ОВД: окремі дані процедур представлені фрагментовано або слабкоструктуровані. Так, частина важливої інформації знаходиться у окремих файлах (PDF-форматі), що ускладнює їх систематичний збір та подальшу верифікацію. Зокрема вид та місце провадження планованої діяльності для кожної реєстраційної справи можливо отримати лише з повідомленні про плановану діяльність, що не дає повної достовірності у подальшій її відповідності у звіті з ОВД. Інформація щодо наявності зауважень та пропозицій від громадськості на кожному з етапів громадського обговорення по факту наявна у е-ОВД, проте доступ до неї ускладнений (наявний у PDF-форматі). Також е-ОВД не фіксує та не відображає інформацію в разі подання виправленого звіту з ОВД після відмови у видачі висновку з ОВД.

Попри наявність цих обмежень, результати проведеного аналізу залишаються репрезентативними, проте потребують урахування окреслених методологічних рамок їх інтерпретації. Представлені у цьому розділі висновки доцільно розглядати як **моментальний зріз** функціонування системи ОВД в Україні у період активного воєнного стану (2024–2025 роки), а не як характеристики процедури впродовж усього строку її дії. Відповідно, акцент робиться на виявленні **структурних закономірностей та проблемних аспектів** поточної практики, а не на динамічних характеристиках чи довгострокових тенденціях, відтворення яких потребуватиме повторного звернення до архівних даних першого Реєстру у разі відновлення доступу до них. Водночас виявлені обмеження функціоналу е-ОВД самі по собі становлять окремий аналітичний результат: вони вказують на системні прогалини у забезпеченні відкритості екологічної інформації, передбаченої Орхуською Конвенцією, та визначають пріоритетні напрями подальшого технічного й нормативного вдосконалення Реєстру, які детальніше розглядаються у Розділі 4 цього документа.

3.1. ЗАГАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДАНИХ

Згідно із Законом України «Про оцінку впливу на довкілля», визначені види діяльності не можна розпочинати без попередньої оцінки їхнього впливу на довкілля. Стаття 3 Закону ділить такі види діяльності та об'єкти **на дві категорії - першу і другу.**

До першої категорії належать найбільш масштабні та небезпечні для довкілля види діяльності - наприклад, атомні та великі теплові електростанції, металургійні й хімічні виробництва, нафто- та газопереробні заводи, великі полігони відходів, масштабні рубки лісу. Друга категорія охоплює

менші за масштабом проекти, вплив яких на довкілля може бути суттєвим, але зазвичай має локальний характер, - зокрема вітрові електростанції, кар'єри площею до 25 га, підприємства харчової та легкої промисловості, туристичні та інфраструктурні об'єкти місцевого значення тощо. Оскільки проекти цих двох категорій відрізняються за масштабом та складністю наслідків, Закон передбачає різний підхід і до того, який саме державний орган відповідає за їх розгляд.

Розподіл компетенції щодо проведення процедури ОВД між рівнями виконавчої влади здійснюється за категоріальним принципом. Реалізація процедури для об'єктів першої категорії віднесена до виключної компетенції уповноваженого центрального органу, функції якого наразі виконує Мінекономіки. Процедура ОВД щодо об'єктів другої категорії, у свою чергу, забезпечується уповноваженими територіальними органами - ними сьогодні виступають департаменти/управління екології при обласних державних адміністраціях/обласних військових адміністраціях.

Водночас, Законом передбачено низку виключень, за яких процедура ОВД для об'єктів другої категорії передається на рівень УЦО. До таких випадків належать, зокрема, ситуації, коли планована діяльність:

- може мати значний **транскордонний вплив на довкілля**;
- може мати вплив на довкілля **двох і більше областей** (Автономної Республіки Крим) або замовником якої є обласна, Київська або Севастопольська міські державні адміністрації;
- стосується **зони відчуження або зони безумовного (обов'язкового) відселення території**, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, та/або рішення щодо затвердження (схвалення) якої приймається Кабінетом Міністрів України;
- фінансуватиметься із **залученням іноземних кредитів** під державні гарантії.

Таким чином, нормативно закріплений розподіл повноважень між УЦО та УТО забезпечує, з одного боку, децентралізацію процесу ОВД і його наближення до місць провадження діяльності, а з іншого - централізоване опрацювання найбільш складних, міжрегіональних та міжнародно значущих випадків на рівні Мінекономіки.

Окремо слід зауважити, що крім визначених Законом випадків, коли процедура ОВД для об'єктів другої категорії автоматично переноситься до УЦО, законодавство передбачає також диспозитивний механізм: за Законом (стаття 5) замовник планованої діяльності має право за власним рішенням звернутися безпосередньо до уповноваженого центрального органу для проведення процедури ОВД щодо об'єкта другої категорії, навіть якщо за загальним правилом вона мала б здійснюватися уповноваженим територіальним органом.

Такий підхід розширює можливості замовника в рамках процедури й дозволяє йому самостійно обирати рівень уповноваженого органу, виходячи з власних міркувань. Водночас важливо підкреслити, що реалізація цього права закріплена виключно за замовником як суб'єктом процедури ОВД - інші особи (громадськість, в т.ч. громадські організації, органи місцевого самоврядування тощо) позбавлені можливості самостійно ініціювати перенесення розгляду справи другої категорії на центральний рівень.

За період з 22.01.2024 по 29.12.2025 в реєстрі е-ОВД зафіксовано **2 633 реєстраційні справи**. З них 905 справ перебувають/-ли на розгляді уповноваженого центрального органу (УЦО): 607 - першої категорії та 298 - другої категорії; 1 728 справ розглядалися уповноваженими територіальними органами (УТО) виключно як справи другої категорії. Таким чином, УЦО зосереджує третину всіх справ системи, проте його частка серед справ другої категорії становить лише 15%, що відображає законодавчо визначений розподіл повноважень між центральним і територіальними органами (Рис. 2).

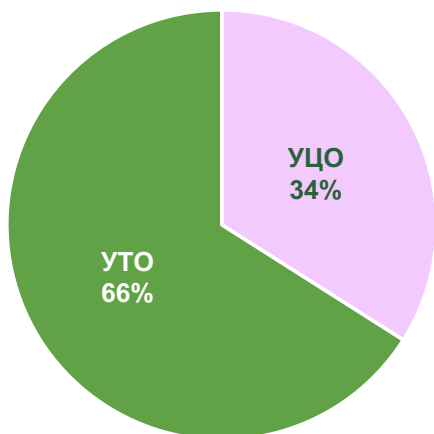

Рисунок 1. Частка реєстраційних справ, що перебувають/-ли на розгляді уповноважених органів (перша та друга категорія).

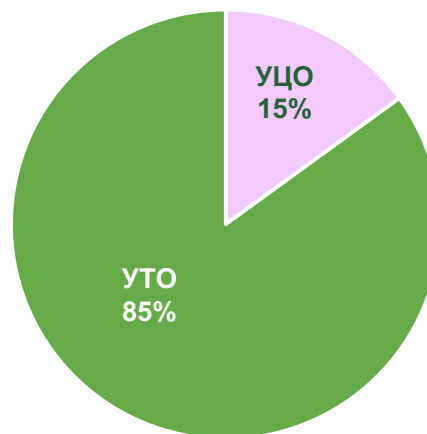

Рисунок 2. Частка реєстраційних справ, що перебувають/-ли на розгляді уповноважених органів (друга категорія).

В Україні види та об'єкти планованих діяльностей, що підлягають ОВД нерівномірно розподілені у зв'язку з об'єктивними причинами (наявністю корисних копалин, ресурсів, логістичних зав'язків, близькістю до зони бойових дій тощо).

Відповідно до **Рис. 3**, найбільша кількість реєстраційних справ з ОВД фіксується у **Львівській (11%), Київській (9%), Дніпропетровській (7%), Полтавській (7%) та Одеській (7%) областях, що становить 42% від загальної кількості.**

Найнижчі показники зафіксовано в областях, що межують із зоною активних бойових дій або на території яких вони відбуваються: Херсонська (4 справи), Донецька (4 справи) та Запорізька (26 справ). Це відображає не системні обмеження процедури ОВД, а фактичне скорочення обсягів планованої господарської діяльності внаслідок обстрілів, евакуації підприємств та підвищених інвестиційних ризиків, окупацією територій агресором. Показовим є приклад Харківської області: попри значний промисловий та демографічний потенціал регіону, тут зафіксовано лише 74 справи (3% від загальної вибірки) - значно менше, ніж в областях Заходу та Центру.

Водночас, порівняння за абсолютною кількістю справ не враховує суттєвої різниці в площі регіонів. Для отримання повнішої картини регіонального розподілу додатково можна розглянути розрахований показник «щільності» реєстраційних справ - кількість справ на 1 000 км².

Відповідно до **Рис. 4**, за цим показником лідирують **Львівська, Івано-Франківська, Київська та Закарпатська області**. Примітно, що Тернопільська та Чернівецька, які за абсолютними значеннями виглядали відстаючими, за «щільністю» відповідають Полтавській та Дніпропетровській областям і навіть випереджають Одеську. Усі регіони з показником щільності нижче 4 справ/1000 км² безпосередньо межують із зоною бойових дій або знаходяться під їх прямим впливом; виняток становить Кіровоградська область.

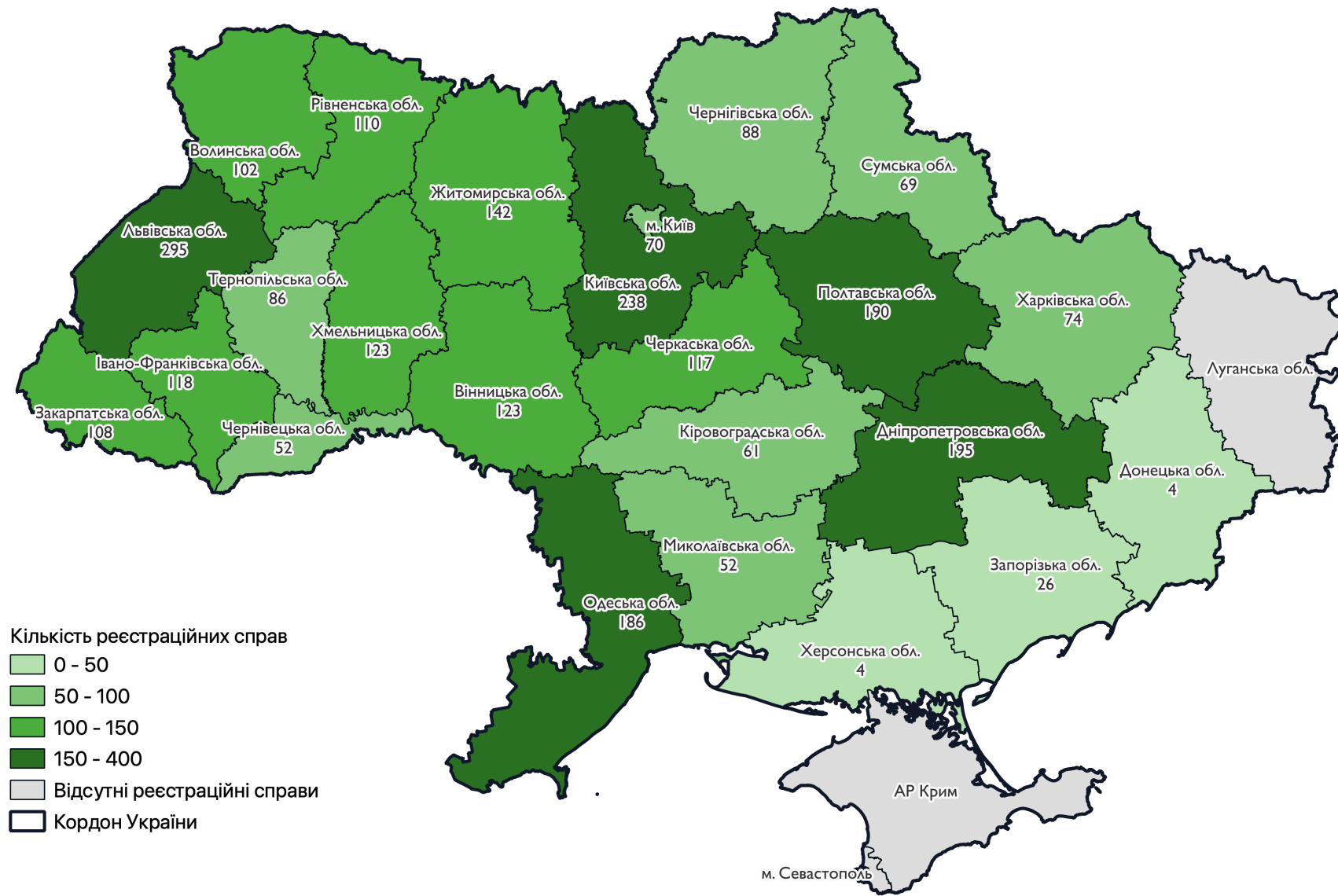

Рисунок 3. Розподіл реєстраційних справ за планованим місцем їх провадження.

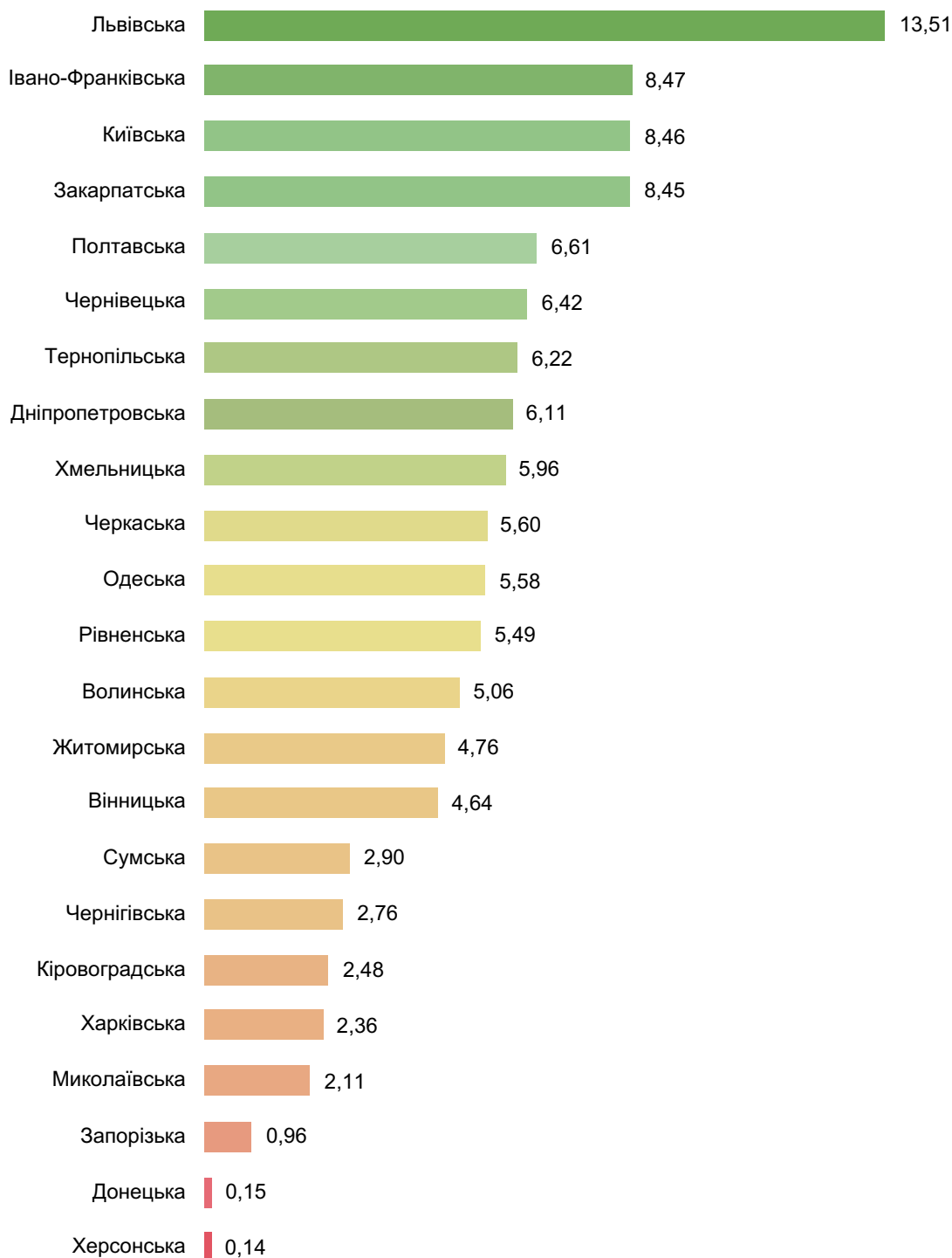
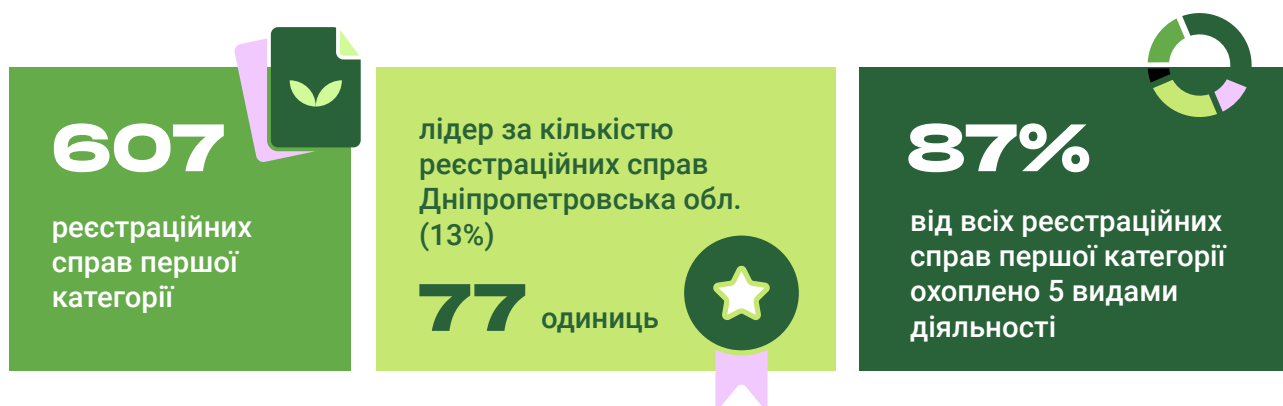

Рисунок 4. Кількість реєстраційних справ на 1000 км² (перша та друга категорії).

В рамках першої та другої категорій, Законом визначені окремі види планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля, перелік яких наведено в частині 2 та 3 статті 3 Закону. У Таблиці 1 відображено кількість зареєстрованих справ ОВД першої категорії в розрізі регіонів та видів планованої діяльності за досліджуваний період; загальний обсяг вибірки по першій категорії становить 607 справ. Окремі пункти видів планованої діяльності включають декілька різновидів господарської діяльності, які в даному аналізі були об'єднанні для зручності в окрім пункти, що відповідають Закону.

За кількістю справ лідирує Дніпропетровська область. Тут фіксується найширше галузеве охоплення серед усіх регіонів - 10 із 16 видів діяльності першої категорії, що відображає диверсифіковану структуру промисловості області. На другому місці - Київська область (63 справи; 10%), також з широким галузевим охопленням. До першої п'ятірки також входять Львівська (44; 7%), Житомирська (43; 7%) та Полтавська (36; 6%) - разом ці п'ять регіонів формують близько 43% усіх справ першої категорії.

Найнижчі показники зафіксовано у Харківській (8 справ; 1%), Донецькій (3; <1%) та Херсонській (1; <1%) областях.

Серед видів діяльності домінують п'ять напрямків, що сукупно охоплюють 87% усіх справ першої категорії: Решта 12 видів діяльності формують лише 13% від загального обсягу, причому шість із них зафіксовано не більш ніж у двох регіонах.

Кольорове маркування в таблиці відображає інтенсивність показників: темніші відтінки зеленого відповідають найвищим значенням у межах стовпця Табл. 1-3.

№	Область	ПЕРША КАТЕГОРІЯ														Всього реєстраційних справ	Частка	
		9. Забір підземних вод (≥10 млн м³/рік)	14. Целюлоза, папір та картон (≥200 т/добу)	3. Ядерне паливо та радіоактивні відходи	11. Греблі та водосховища (>10 млн м³)	18. Очищення стічних вод (≥150 тис. ос.)	20. Повітряні ЛЕП (≥220 кВ, >15 км)	1. Нафто-, газопереробні заводи;	4. Чорна та кольорова металургія	7. Аеропорти, дороги, залізниці, порти	22. Розширення/реконструкція об'єктів п. 1–21	2. ТЕС, ТЕЦ ≥50 МВт та ядерні об'єкти	6. Хімічне та фармацевтичне виробництво	15. Видобування корисних копалин >25 га	19. Інтенсивне вирощування птиці та свиней			21. Суцільні, поступові, санітарні рубки (>1 га)
1	Дніпропетровська	1			1			6	1	6	4	8	7	13		30	77	13%
2	Київська			1		1			1	1	1	7	13	4	8	26	63	10%
3	Львівська									1		2	4	23	8	6	44	7%
4	Житомирська										1	2	11	3	20	6	43	7%
5	Полтавська					1				3	1	3	7	5	3	13	36	6%
6	Волинська				1					1			7	6	16	2	33	5%
7	Черкаська									2	1	4	1	6	11	7	32	5%
8	Хмельницька									1	1	7	6	5	6	5	31	5%
9	Чернігівська						5					1		4	17	1	28	5%
10	Рівненська								1		1	2	7	10	1	3	25	4%
11	Одеська							1	5	1	1		2	1		12	23	4%
24	м. Київ								1	1	1	2				15	20	3%
12	Івано-Франківська						1					2	5	3	5	3	19	3%
13	Вінницька		1							1	3	2	3	1		7	18	3%
14	Закарпатська								1			3	3	1	8	1	17	3%
15	Сумська											1	1		9	6	17	3%
16	Тернопільська									1	2	2	2	6	2	4	17	3%
17	Запорізька							2		1	1		1			9	14	2%
18	Миколаївська			1	1						6		3			3	14	2%
19	Кіровоградська									1		1	5		2	3	12	2%
20	Чернівецька				1							1	4	1	4	1	12	2%
21	Харківська											1	1	1	3	2	8	1%
22	Донецька												1			2	3	<1%
23	Херсонська								1								1	<1%

Таблиця 1. Розподіл реєстраційних справ за видами планованих діяльностей по областях (перша категорія).

Розподіл справ (Рис. 5) свідчить, що **переважна їх частка зосереджена у таких видах планованої діяльності:**

- управління відходами ≥ 100 т/добу в тому числі небезпечними: найбільша кількість в Дніпропетровській (30), Київській (26), Полтавській (13), Одеській (12) областях та м. Києві (15);
- суцільні та поступові рубки (>1 га): області зі значною кількістю Житомирська (20), Чернігівська (17), Волинська (16), Черкаська (11);
- видобування корисних копалин >25 га: найпоширеніше в Київській (13), Житомирській (11);
- інтенсивне вирощування птиці та свиней: найбільша кількість у Львівській (23), Дніпропетровській (13), Рівненській (10) областях;
- хімічне та фармацевтичне виробництво: найпоширеніше в Дніпропетровській (8), Київській (7) та Хмельницькій (7) областях.

Рисунок 5. Розподіл реєстраційних справ за видами планованої діяльності (перша категорія).

Найменш представленою у Реєстрі виявилася група видів планованої діяльності, кожен з яких зафіксовано лише в одиничних справах і лише у кількох регіонах країни. До неї належать забір підземних вод (≥ 10 млн м³/рік) та виробництво целюлози, паперу й картону (≥ 200 т/добу) - по одному випадку на всю країну, у Дніпропетровській і Вінницькій областях відповідно.

Поодинокими справами також представлені очищення стічних вод для агломерацій ≥ 150 тис. осіб (Волинська та Миколаївська області), греблі й водосховища об'ємом понад 10 млн м³ (Дніпропетровська та Миколаївська області), а також операції з ядерним паливом і радіоактивними відходами (Київська та Чернівецька області). Поодинокий характер таких справ відображає як високу капіталомісткість і технологічну складність зазначених видів діяльності, так і обмежене коло потенційних замовників - переважно великих промислових підприємств або об'єктів державного значення.

№	Область	ДРУГА КАТЕГОРІЯ														Всього реєстраційних справ	Частка
		5. Виробництво та обробка металу	6. Переробка мінеральної сировини	9. Підприємства текстильної, шкіряної, деревобробної і паперової промисловості	12. Туризм та рекреація	7. Хімічна промисловість	13. Господарська діяльність пов'язана з водокористуванням	8. Харчова промисловість	1. Глибоке буріння	14. Розширення та зміни	2. Сільське господарство, лісівництво та водне господарство	10. Інфраструктурні проекти	11. Інші види діяльності	3. Видобувна промисловість	4. Енергетична промисловість		
1	Львівська		1	2	8	2	8	8	6	4	15	31	30	61	75	251	12%
2	Київська		1			1	1	5	1	10	13	21	55	16	51	175	9%
3	Одеська	1			1	1	3	2		11	8	46	14	4	72	163	8%
4	Полтавська					3	6	4	27	6	21	16	6	39	26	154	8%
5	Дніпропетровська	4	5			5	1	3	3	13	7	14	19	14	30	118	6%
6	Вінницька			2		4	2	10		1	23	4	6	10	43	105	5%
7	Житомирська			1	1	1	1	1		11	8	4	10	20	41	99	5%
8	Івано-Франківська				8	1			2	2	4	25	16	18	23	99	5%
9	Хмельницька			4		2	1	8	1	2	17	4	7	14	32	92	5%
10	Закарпатська	3	1		4	1			1			24	7	8	42	91	4%
11	Черкаська	1	1	1	1	4	2	8		5	7	3	18	3	31	85	4%
12	Рівненська		3	2			2				11	4	3	24	36	85	4%
13	Тернопільська					3		4		1	13	1	11	11	25	69	3%
14	Волинська					1	1	2	1		1	10	7	12	34	69	3%
15	Харківська			1		1		3	8	2	4	1	8	29	9	66	3%
17	Чернігівська	1				2		3	23	1	2	3	7	5	13	60	3%
18	Сумська					1			9	7	3		8	5	19	52	3%
16	м. Київ		1			1		2	1	7		1	15	1	21	50	2%
19	Кіровоградська				1	1	1	3		4	4	5	5	7	18	49	2%
21	Чернівецька	2					2				2	8	2	7	17	40	2%
20	Миколаївська						4	3		1	2	1	4	8	15	38	2%
22	Запорізька									1		1	3	1	6	12	1%
24	Херсонська												1		2	3	<1%
23	Донецька													1		1	<1%

Таблиця 2. Розподіл реєстраційних справ за видами планованих діяльностей по областях (друга категорія).

Таблиця 2 відображає розподіл справ ОВД другої категорії за регіонами України та видами планованої діяльності. Загальний обсяг вибірки другої категорії становить 2 026 справ - що більш ніж втричі перевищує показник першої категорії (607 справ), відображаючи значно ширше охоплення видів діяльності.

За кількістю справ лідирує Львівська область - 251 справа (12%), тоді як у першій категорії вона посідала лише третє місце. До першої п'ятірки входять Київська (175; 9%), Одеська (163; 8%), Полтавська (154; 8%) та Дніпропетровська (118; 6%) області. Найменше справ - у Херсонській (3; <1%) та Донецькій (1; <1%) областях, що знову пояснюється наслідками воєнних дій.

Рисунок 6. Розподіл реєстраційних справ за видами планованої діяльності (друга категорія).

Серед видів діяльності найбільшу кількість реєстраційних справ у другій категорії відповідно до Рис. 6 демонструють наступні види діяльності:

- енергетична промисловість (681, 33,6%), найбільша кількість в Львівській (75), Одеській (72), Київській (51);
- видобувна промисловість представлена у кількості 318 реєстраційних справ, що становить 15,7% від реєстраційних справ другої категорії. Області зі значною кількістю Львівська (61), Полтавська (39), Харківська (29), Рівненська (24);

- інші види діяльності (262, 12,9%), найпоширеніше в Київській (55), Львівська (30);
- інфраструктурні проекти (227, 11,2%), найбільша кількість у Одеська (46), Львівська (31), Івано-Франківська (25) та Закарпатська (24) областях;
- сільське господарство, лісництво та водне господарство (165, 8,1%), найпоширеніше в Вінницька (23), Полтавська (21), Хмельницька (17).

Рисунок 7 ілюструє частку справ ОВД другої категорії, розгляд яких у період 22.01.2024 – 29.12.2025 забезпечувався УЦО, у розрізі регіонів України. Нагадаємо, що у загальній вибірці справ другої категорії частка УЦО становить лише 15% (298 із 2 026 справ), однак регіональний розріз демонструє виражену неоднорідність цього показника - значення коливаються від 0% до 45%.

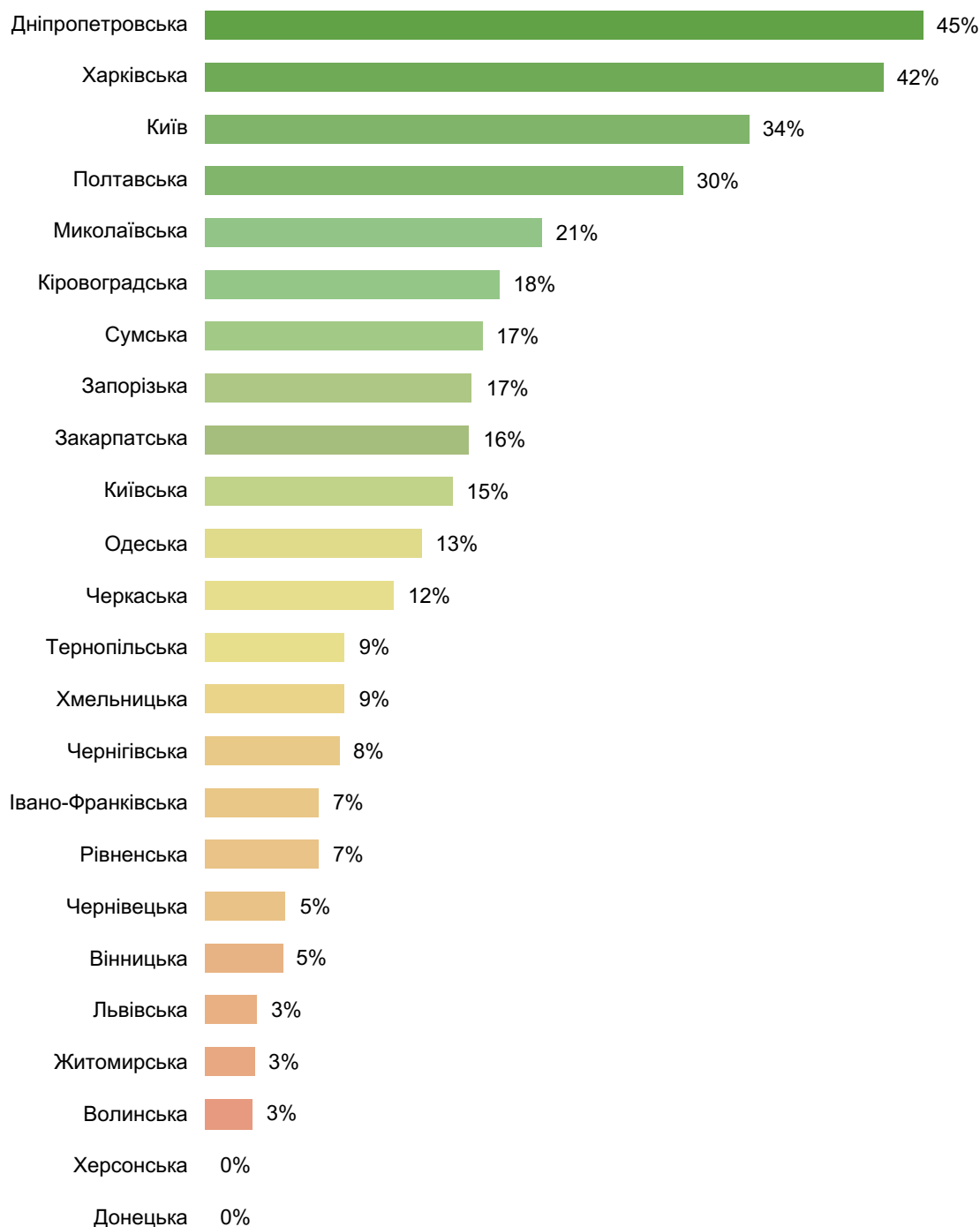

Рисунок 7. Відсоток справ другої категорії, що розглядалися/-ються УЦО з розподілом по областях.

Абсолютним лідером за питомою вагою справ другої категорії, переданих на центральний рівень, є Дніпропетровська область (45%). У чотирьох регіонах близько третини або більше справ другої категорії розглядається УЦО, тоді як у середньому по Україні цей показник є вдвічі меншим (~15%). Це пояснюється, з одного боку, об'єктивними підставами, що імперативно переносять розгляд на центральний рівень (транскордонний вплив, вплив на дві й більше областей, фінансування під державні гарантії, зона відчуження), а з іншого - диспозитивним правом замовника звернутися безпосередньо до УЦО, передбаченим статтею 5 Закону.

Регіони з найнижчою часткою справ переданих на УЦО. У нижньому діапазоні (3–9%) зосереджені західні та центрально-західні регіони: Хмельницька (9%), Тернопільська (9%), Чернігівська (8%), Івано-Франківська (7%), Рівненська (7%), Чернівецька (5%), Вінницька (5%), Львівська (3%), Житомирська (3%), Волинська (3%). Особливої уваги заслуговує Львівська область: попри абсолютне лідерство за кількістю справ другої категорії (251, або 12% загальної вибірки), лише 3% з них передано на центральний рівень. **Істотна варіативність показника навіть серед регіонів подібного профілю може непрямо свідчити про різну практику замовників щодо користування диспозитивним правом звернення до УЦО, що потребує окремого поглибленого дослідження.**

№	Область	ДРУГА КАТЕГОРІЯ														Всього реєстраційних справ	Частка
		5. Виробництво та обробка металу	6. Переробка мінеральної сировини	9. Підприємства текстильної, шкряної, деревообробної і паперової промисловості	12. Туризм та рекреація	7. Хімічна промисловість	13. Господарська діяльність пов'язана з водокористуванням	8. Харчова промисловість	1. Глибоке буріння	14. Розширення та зміни	2. Сільське господарство, лісівництво та водне господарство	10. Інфраструктурні проекти	11. Інші види діяльності	3. Видобувна промисловість	4. Енергетична промисловість		
1	УЦО	1	4		2	5	7	12	9	15	19	16	26	67	115	298	15%
2	Львівський УТО		1	2	8	2	8	8	6	4	15	31	30	59	69	243	12%
3	Київський УТО					1	1	4	1	9	11	18	49	12	42	148	7%
4	Одеський УТО	1			1		1	1		11	8	45	14	4	55	141	7%
5	Полтавський УТО					2	2	2	23	4	17	15	3	22	18	108	5%
6	Вінницький УТО			2		4	2	10		1	23	4	6	8	40	100	5%
7	Житомирський УТО			1	1	1	1	1		11	8	4	10	18	40	96	5%
8	Івано-Франківський УТО				8	1			2	1	3	24	16	17	20	92	5%
9	Хмельницький УТО			4		2	1	7	1	2	16	3	7	11	30	84	4%
10	Рівненський УТО		3	2			2				10	4	3	24	31	79	4%
11	Закарпатський УТО	3	1		3	1			1			24	7	7	29	76	4%
12	Черкаський УТО	1	1	1		4	2	7		5	6	2	18	3	25	75	4%
13	Волинський УТО					1	1	2	1		1	10	7	10	34	67	3%
14	Дніпропетровський УТО	3	3			2		3	2	8	4	10	11	4	15	65	3%
15	Тернопільський УТО					3		2		1	12	1	10	10	24	63	3%
16	Чернігівський УТО	1				2		3	23	1	1	3	4	5	12	55	3%
17	Сумський УТО					1			8	4	1		8	4	17	43	2%
18	Кіровоградський УТО				1	1	1	3		2	4	4	5	5	14	40	2%
19	Харківський УТО			1		1		1	5	1	2	1	5	14	7	38	2%
20	Чернівецький УТО	2					2				2	7	2	6	17	38	2%
21	УТО м. Київ					1		1	1	7		1	13		9	33	2%
22	Миколаївська УТО						4	2		1	2		4	7	10	30	1%
23	Запорізький УТО									1			3		6	10	<1%
24	Херсонський УТО												1		2	3	<1%
25	Донецький УТО													1		1	<1%

Таблиця 3. Розподіл реєстраційних справ другої категорії, що перебувають/-ли на розгляді УТО/УЦО за видами планованої діяльності.

3.2. УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРОЦЕДУРІ З ОВД

Для забезпечення участі громадськості у процесі прийняття рішення Законом передбачено громадське обговорення: перше - щодо обсягу дослідження та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з ОВД, та друге - щодо самого звіту з ОВД.

Законом визначено, що громадськість - це одна чи більше фізичних або юридичних осіб, їх об'єднання, організації або групи. Громадськість може брати участь в обговоренні шляхом (ст. 7 Закону): надання письмових пропозицій та зауважень до планованої діяльності (у тому числі в електронній формі); участі у громадських слуханнях, що є невід'ємною частиною громадського обговорення та проводяться не раніше ніж на 10 робочий день громадського обговорення звіту з ОВД.

В свою чергу громадське обговорення (публічне слухання або відкрите засідання) визначається, як процедура виявлення громадської думки з метою її урахування при прийнятті органами виконавчої влади рішень з питань, що справляють чи можуть справити негативний вплив на стан довкілля (навмисне вивільнення генетично змінених організмів; розміщення, проектування, будівництво або реконструкція об'єктів; розробка проектів нормативно-правових актів тощо)²⁰.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 989 «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля», за результатами громадських слухань складається або **Протокол громадських слухань** (далі - Протокол) у разі присутності представників громадськості, або **Акт про неявку представників громадськості на громадські слухання (далі - Акт)**. В обох випадках громадські слухання вважаються такими, що відбулися.

Даний аналіз фокусується безпосередньо на участі громадськості у громадських слуханнях, оскільки Протоколи та Акти слухань є джерелом даних про фактичну залученість громадян у процедуру ОВД. За період з 22.01.2024 по 29.12.2025 було проведено 1 707 громадських слухань.

З них у **1 249 випадках (73%)** складено Акт про неявку представників громадськості, що свідчить про їхню фактичну відсутність на слуханнях. Лише у 458 випадках (27%) складено Протокол, тобто громадськість була безпосередньо присутня.

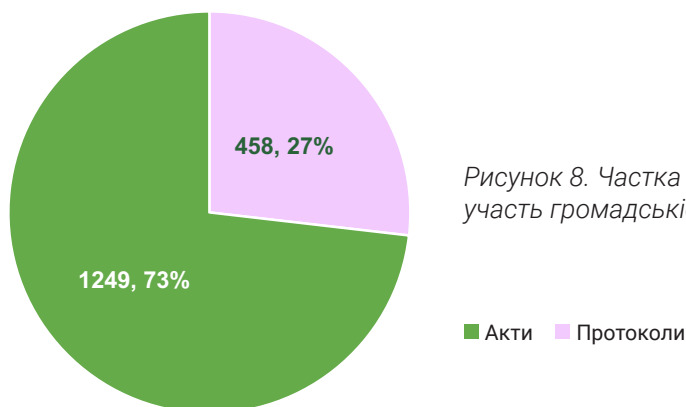

Рисунок 8. Частка реєстраційних справ в яких брала участь громадськість (перша та друга категорії).

²⁰ Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 18.12.2003 № 168 «Про затвердження Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-04/ed20040215/find?text=%C3%F0%EE%EC%F0%F4%F1%FC%EA%E5+%EE%E1%E3%EE%E2%EE%F0%E5%ED%ED%FF+%28%EF%F3%E1%EB%B3%F7%ED%E5+%F1%EB%F3%F5%E0%ED%ED%FF+%E0%E1%EE+%E2%B3%E4%EA%F0%E8%F2%E5+%E7%E0%F1%B3%E4%E0%ED%ED%FF%29#Text>

Просторовий аналіз засвідчує суттєві диспропорції у рівні фактичної участі громадськості. Найвища частка Протоколів від загальної кількості проведених слухань зафіксована в Івано-Франківській (87%), Дніпропетровській та Закарпатській (по 62%) областях. Водночас у місті Київ та Одеській області цей показник становить лише 7%, а в Тернопільській - 9%, що вказує на низьку залученість (зацікавленість) громадськості у цих регіонах. Показово, що Львівська область - абсолютний лідер за кількістю справ (295) - демонструє лише 13% фактичної участі, що свідчить про значний розрив між активністю замовників та реальною залученістю громадськості.

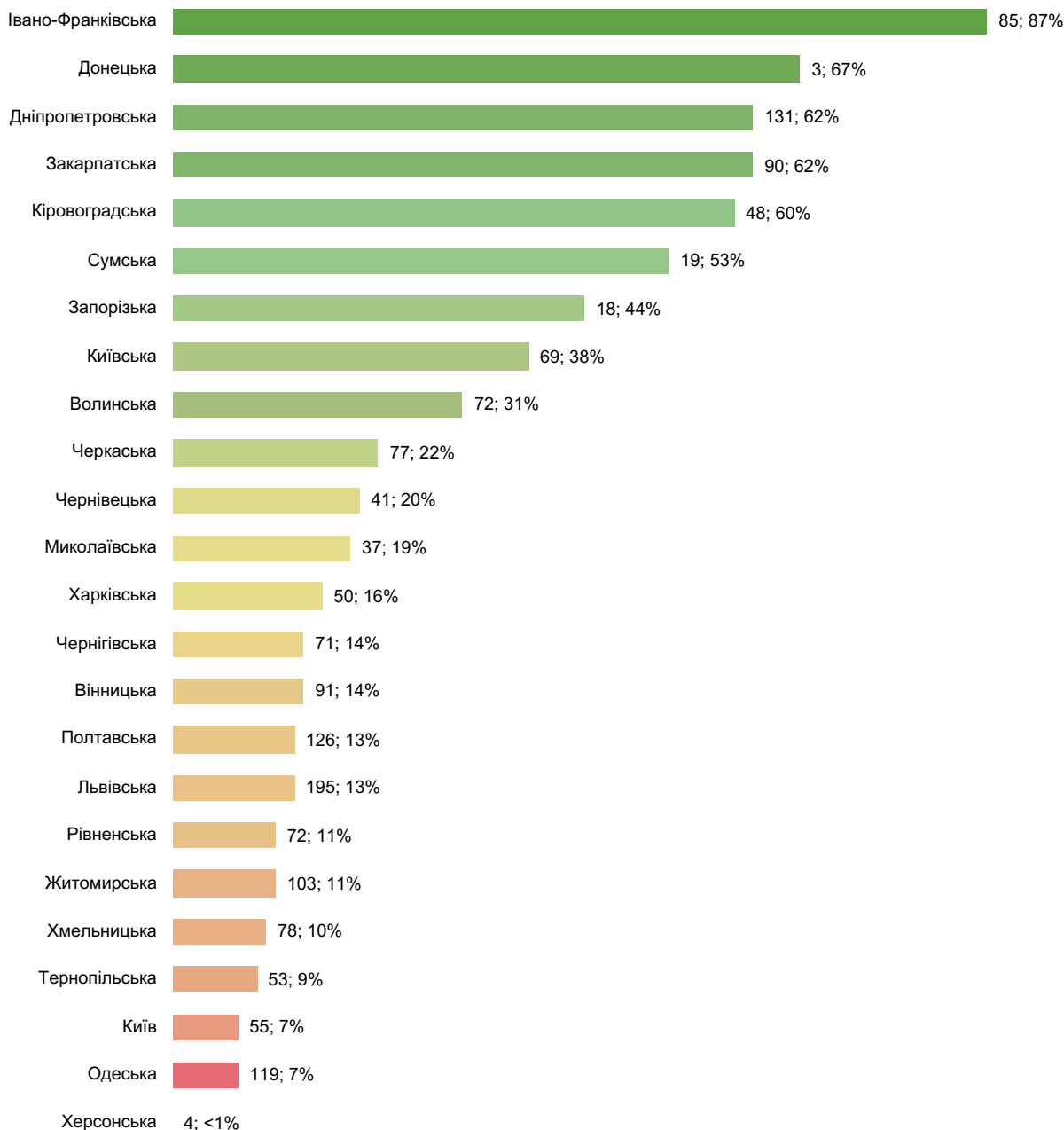

Рисунок 9. Участь представників громадськості у громадських слуханнях у розрізі регіонів за першою та другою категоріями видів планованих діяльностей (загальна кількість слухань та відсоток протоколів).

У розрізі категорій планованої діяльності розподіл громадських слухань виглядає наступним чином: 403 громадських слухань відбулося у реєстраційних справах що належать до першої категорії: 274 – Актів та 129 Протоколів; 1 304 громадських слухань відбулося у реєстраційних справах що належать до другої категорії: 975 – актів та 329 протоколів.

Галузевий аналіз засвідчує значну варіативність рівня участі громадськості залежно від виду планованої діяльності. У межах першої категорії помірний рівень залученості спостерігається у справах щодо суцільних рубок (43%) та управління відходами (33%), натомість для нафтопереробних об'єктів не було зафіксовано жодного Протоколу. У другій категорії найвищу активність громадськості виявлено у справах, пов'язаних із туризмом і рекреацією (75%), тоді як у домінуючих за кількістю сегментах енергетики (20%) та сільського господарства (19%) участь залишається частковою.

ПЕРША КАТЕГОРІЯ					
Вид планованої діяльності	Кількість, всього справ	Акт	Протокол	Всього слухань	Відсоток участі громадськості у слуханнях
8. Управління відходами $\geq$ 100 т/добу у тому числі небезпечними	167	69	34	103	33%
21. Суцільні, поступові, санітарні рубки (>1 га)	123	54	41	95	43%
19. Інтенсивне вирощування птиці та свиней	94	42	21	63	33%
15. Видобування корисних копалин >25 га	93	34	13	47	28%
6. Хімічне та фармацевтичне виробництво	51	34	6	40	15%
2. ТЕС, ТЕЦ $\geq$ 50 МВт та ядерні об'єкти	23	13	4	17	24%
22. Розширення/реконструкція об'єктів п. 1–21	20	6	5	11	45%
7. Аеропорти, дороги, залізниці, порти	11	9	0	9	0%
4. Чорна та кольорова металургія	9	5	2	7	29%
1. Нафто-, газопереробні заводи	6	4	0	4	0%
3. Ядерне паливо та радіоактивні відходи	2	2	0	2	0%
11. Греблі та водосховища (>10 млн м ³)	2	1	1	2	50%
18. Очищення стічних вод ($\geq$ 150 тис. ос.)	2	0	0	0	-
20. Повітряні ЛЕП ($\geq$ 220 кВ, >15 км)	2	0	1	1	100%
9. Забір підземних вод ($\geq$ 10 млн м ³ /рік)	1	0	1	1	100%
14. Целюлоза, папір та картон ($\geq$ 200 т/добу)	1	1	0	1	0%
Всього	607	274	129	403	32%

ДРУГА КАТЕГОРІЯ					
Вид планованої діяльності	Кількість, всього справ	Акт	Протокол	Всього слухань	Відсоток участі громадськості у слуханнях
4. Енергетична промисловість	681	352	87	438	20%
3. Видобувна промисловість	318	168	45	213	21%
11. Інші види діяльності	262	97	50	147	34%
10. Інфраструктурні проекти	227	105	64	169	38%
2. Сільське господарство, лісівництво та водне господарство	165	78	18	96	19%
14. Розширення та зміни	89	33	19	52	37%
1. Глибоке буріння	83	44	12	56	21%
8. Харчова промисловість	69	37	6	43	14%
7. Хімічна промисловість	35	21	4	25	16%
13. Господарська діяльність пов'язана з водокористуванням	35	20	6	26	23%
12. Туризм та рекреація	24	3	9	12	75%
6. Переробка мінеральної сировини	13	6	4	10	40%
9. Підприємства текстильної, шкіряної, деревообробної і паперової промисловості	13	6	1	7	14%
5. Виробництво та обробка металу	12	5	4	9	44%
Всього	2026	975	329	1304	25%

Таблиця 4. Участь громадськості у слуханнях за видами планованої діяльності.

Вагомим фактором ефективності громадських слухань, окрім складання Протоколу/Акту, є кількість представників, яка брала участь в слуханнях. Для цілей аналізу слухання були згруповані за чисельністю учасників у п'ять інтервалів: менше 5 осіб, 6–10, 11–15, 16–20 та понад 20 осіб. Розподіл слухань за цими групами суттєво різниться між категоріями планованої діяльності (Рис. 10). В обох категоріях домінує сегмент слухань з участю 6–10 осіб - 46% у першій категорії та 43% у другій категорії. Проте на цьому подібність завершується.

Справи першої категорії демонструють помітно ширший розподіл. Частка слухань із нечисленною аудиторією (менше 5 осіб) тут є відносно невеликою, натомість відчутно зростає представництво груп середньої та великої чисельності - від 11–15 до понад 20 учасників. У підсумку майже половина слухань цієї категорії зібрала більш ніж десять представників громадськості.

Натомість друга категорія демонструє виразне зміщення розподілу у бік малочисельних слухань. Значна частина слухань відбулася за участі менш ніж п'яти осіб, а в сукупності понад 80% охопили не більше десяти представників громадськості. Слухання з численнішою аудиторією залишаються радше винятковими.

Виявлену відмінність між категоріями можна пояснити низкою чинників. По-перше, об'єкти першої категорії, як правило, є масштабнішими і мають ширший потенційний вплив на довкілля та місцеві громади, що природно посилює громадську зацікавленість. По-друге, слухання за такими проектами зазвичай характеризуються вищим рівнем залученості громадських організацій: великі об'єкти частіше потрапляють у фокус моніторингу екологічних НУО та ініціативних груп, які мобілізують експертизу, інформують населення й формують системну участь у процедурах ОВД. **Водночас домінування сегмента нечисленних слухань в обох категоріях підтверджує виявлену раніше загальну тенденцію - системно низький рівень залучення громадськості до процедур оцінки впливу на довкілля.**

Однією з ймовірних причин низької залученості громадськості є формальний характер розміщення оголошень про слухання, що фактично набуває ознак імітації. На цю проблему прямо звертає увагу Звіт про результати аудиту відповідності «Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка – на шляху до “Зеленого переходу”»²¹. Поряд із цим низький рівень участі може бути зумовлений й іншими чинниками: незручним часом проведення слухань (здебільшого у робочі години робочих днів); коротким строком між публікацією оголошення та датою слухань, який не залишає достатньо часу для ознайомлення із Звітом з ОВД; складною технічною мовою документації, що ускладнює її сприйняття пересічними громадянами; обмеженим поширенням інформації про заплановані слухання поза офіційним Реєстром з ОВД, яким повсякденно користується вузьке коло зацікавлених осіб; низькою обізнаністю населення про саму процедуру ОВД та права громадськості в її межах; а також переходом частини слухань у дистанційний формат унаслідок воєнного стану, що створює додаткові технічні та безпекові бар'єри для участі. Не останню роль відіграє й загальна недовіра до процедури – поширене сприйняття слухань як «ритуального» етапу із заздалегідь передбачуваним результатом, що знижує мотивацію громадян приділяти час активній участі. Водночас встановлення точних причин низької залученості громадськості виходить за межі наявного аналізу відкритих даних і потребує окремих цільових досліджень.

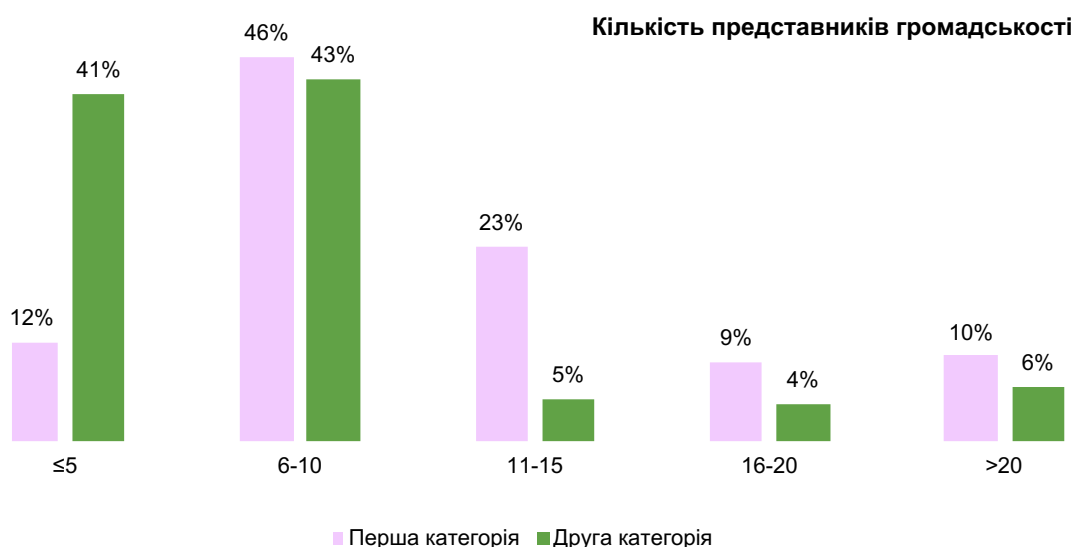

Рисунок 10. Розподіл громадських слухань за кількістю представників громадськості, відсоток від загальної кількості слухань за категорією планованої діяльності.

²¹ Звіт про результати аудиту відповідності на тему «Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка - на шляху до «Зеленого переходу». URL: <https://share.google/Za0FjzkBaYg8tP6pq>

Розподіл громадських слухань за чисельністю учасників помітно різниться залежно від уповноваженого органу, у межах компетенції якого проводилися слухання (Рис. 11). Слухання, організовані УТО, характеризуються вираженою концентрацією у нижньому діапазоні присутності: 47% з них відбулися за участі <5 осіб, а в сукупності 91% охопили не більше 10 представників громадськості. Отриманий розподіл логічно узгоджується з даними щодо справ другої категорії: УТО за законом розглядає виключно цю категорію, тому структурно їхні показники віддзеркалюють загальну картину участі у другій категорії. Натомість слухання, що проводилися за участі УЦО, демонструють принципово інший розподіл. Лише 10% зібрали менше п'яти осіб, тоді як 46% охопили понад десять представників громадськості. Ця відмінність пояснюється структурою компетенції УЦО, до якої належать усі справи першої категорії та частина справ другої категорії (15%).

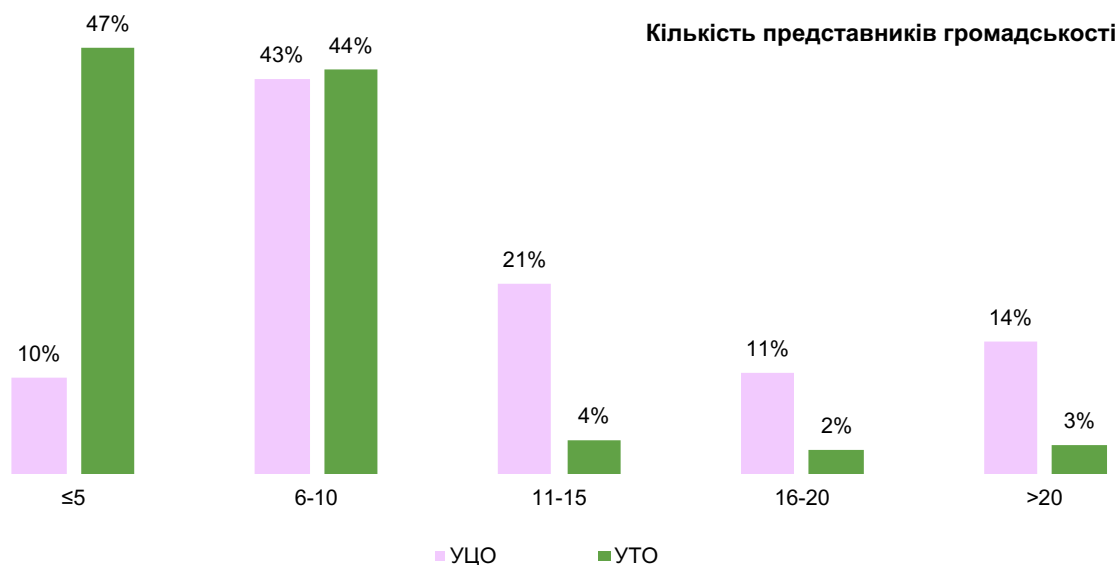

Рисунок 11. Розподіл громадських слухань за кількістю представників громадськості, відсоток від загальної кількості слухань за уповноваженим органом.

3.3. ОПРИЛЮДНЕННЯ МАТЕРІАЛІВ З ОВД ТА КОНСУЛЬТАЦІЙ В РАМКАХ ПРОЦЕДУРИ

Оприлюднення звіту з ОВД

Процедура з ОВД триває щонайменше 52 робочі дні, проте цей термін може бути довшим в залежності від термінів підготовки звіту з ОВД суб'єктом господарювання та до моменту його оприлюднення у е-ОВД з подальшим його громадським обговоренням. Термін протягом якого має бути поданий звіт з ОВД Законом не регламентований. У зв'язку з чим нами було здійснено статистичний аналіз періоду, який минає з моменту закінчення громадського обговорення обсягу дослідження до моменту оприлюднення звіту з ОВД.

Розподіл реєстраційних справ за тривалістю періоду між завершенням першого громадського обговорення (до обсягу дослідження) та оприлюдненням звіту з ОВД у Реєстрі (надалі у тексті подання та оприлюднення Звіту ототожнюються) демонструє виражену асиметрію з переважанням коротших строків (Рис. 12). Більш ніж три чверті замовників (78%) подали Звіт з ОВД протягом півроку після завершення першого обговорення (обсягу дослідження), що свідчить про відносно оперативне проходження процедури у більшості випадків. Водночас помітна частина справ має триваліші цикли підготовки: приблизно 22% процедур займає від півроку до року, а ще близько 7% справ виходять за межі річного терміну.

Загалом картина свідчить, що попри домінування відносно коротких строків, значна частина процедур супроводжується тривалими паузами між етапами, що знижує передбачуваність процесу ОВД та ускладнює планування як для замовників, так і для громадськості.

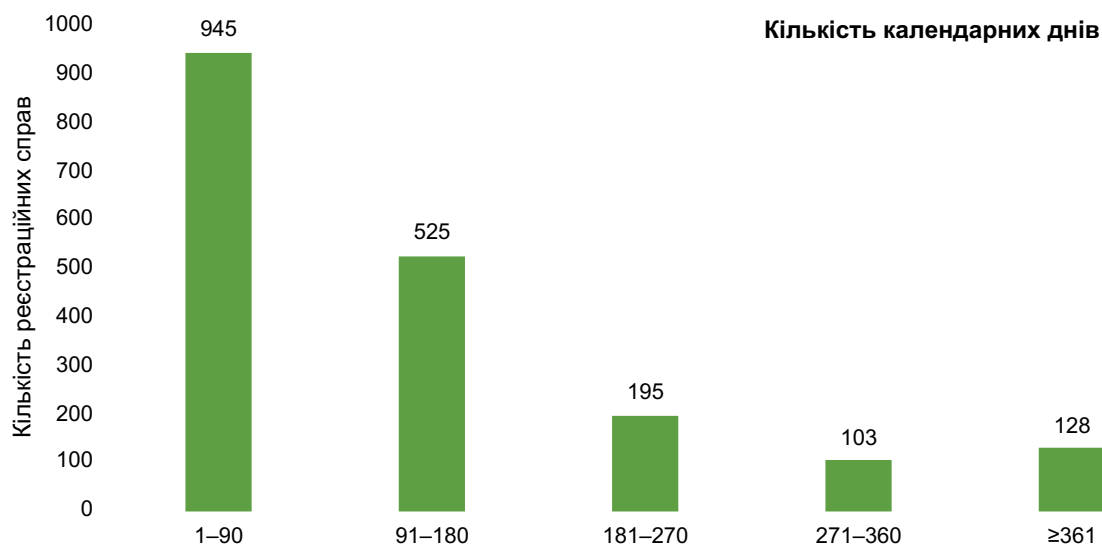

Рисунок 12. Період подання звіту з ОВД після завершення громадського обговорення до обсягу дослідження з кроком у 90 календарних днів.

Деталізований розподіл із кроком у 30 календарних днів на Рис. 13 дозволяє виявити закономірності, які не були помітні при більш агрегованому представленні даних.

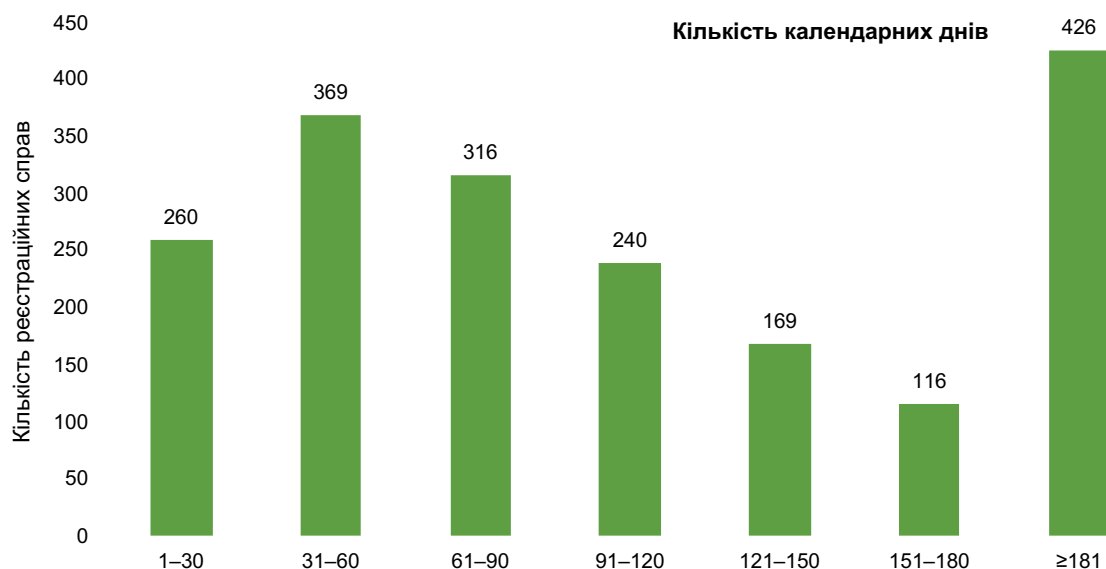

Рисунок 13. Період подання звіту з ОВД після завершення громадського обговорення до обсягу дослідження з кроком у 30 календарних днів.

Найчисельнішою групою є справи з терміном підготовки від 31 до 60 днів - 369 випадків. Показово, що група зі строком до 30 днів є помітно меншою (260 справ), що свідчить про те, що підготовка звіту безпосередньо після першого обговорення є нетиповою практикою - швидше за все, замовники потребують щонайменше кількох тижнів на врахування зауважень, отриманих під час першого обговорення, та на систематизацію зібраних даних, що потребує додаткового підтвердження.

Від піку у діапазоні 31–60 днів спостерігається чітке скорочення кількості справ зі збільшенням терміну від закінчення громадського обговорення обсягу дослідження. Помітну вагу у розподілі має група зі строком ≥ 181 день - 426 справ, або 22% від загальної кількості. Варто зауважити, що її чисельність значною мірою зумовлена самою структурою класифікації: тоді як попередні інтервали охоплюють відносно вузькі проміжки (по 30 днів), остання група є «відкритою» і акумулює всі процедури, що виходять за межі піврічного терміну. Попри це, сам факт концентрації такої частки справ у верхній частині розподілу заслуговує на увагу - він ілюструє існування двох різних моделей поведінки замовників: тих, хто готує Звіт у відносно стислі строки (переважно до 90 днів), і тих, для кого процедура розтягується на значно триваліший період.

Для глибшого розуміння виявленої закономірності доцільно перейти від узагальнених діапазонів до більш детальної часової шкали - з кроком в один тиждень. Детальний аналіз перших п'яти тижнів після завершення першого громадського обговорення (Рис. 14) дає змогу чіткіше простежити типову поведінку суб'єктів господарювання на початковому етапі підготовки Звіту. Протягом першого тижня Звіт подали лише 15 замовників - мінімальний показник у всьому розглянутому діапазоні, що додатково підтверджує попередній висновок про нетиповість миттєвої підготовки документації.

Загалом за перші п'ять тижнів Звіт подають 417 замовників. У контексті загального розподілу (Рис. 14) це становить близько 22% усієї сукупності справ - тобто переважна більшість замовників потребує більше часу на підготовку звітної документації, ніж один місяць.

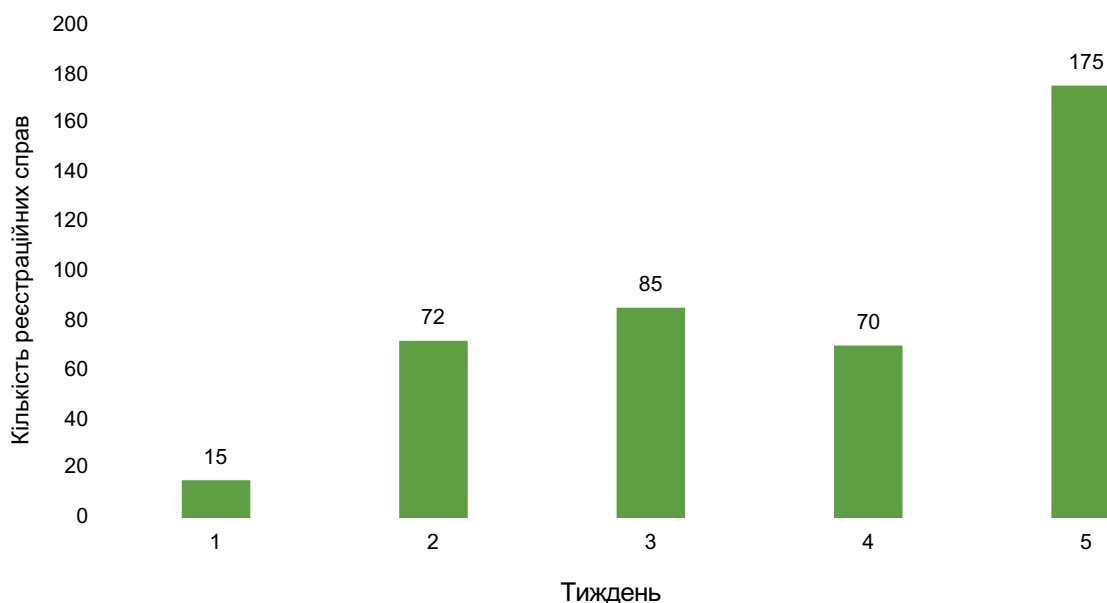

Рисунок 14. Період подання звіту з ОВД в перші 5 тижнів після завершення громадського обговорення до обсягу дослідження.

Оприлюднення іншої додаткової інформації

Процедура ОВД передбачає можливість подання суб'єктом господарювання «іншої додаткової інформації» - документів або матеріалів, які доповнюють раніше оприлюднений звіт з ОВД. Це можуть бути уточнювальні розрахунки, результати додаткових досліджень, пояснення до окремих розділів Звіту, письмові відповіді на запити громадськості чи уповноваженого органу. Оприлюднення такої інформації у Реєстрі є окремою процедурною дією, що фіксується в часі та може впливати на прийняття рішення - зокрема, коли подана інформація містить суттєві уточнення, що потребувала громадськість.

Аналіз часових параметрів подання іншої додаткової інформації має важливе значення з кількох причин. По-перше, громадське обговорення звіту з ОВД проводиться у чітко визначений законодавством строк, а отже кожен день, що відділяє момент оприлюднення додаткових матеріалів від дати завершення обговорення, прямо впливає на фактичну можливість громадськості ознайомлення та опрацювання матеріалів. По-друге, відповідно до Орхуської конвенції та Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», громадськість має право не лише на доступ до інформації, але й на реальну можливість подати зауваження та пропозиції у змістовний спосіб — а це досяжно лише за умови своєчасного оприлюднення всього комплексу матеріалів. По-третє, строки подання додаткової інформації є опосередкованим індикатором дотримання процедури суб'єктом господарювання та якості адміністрування процедури уповноваженим органом. Нарешті, часовий аналіз дозволяє виявити системні практики, які потенційно можуть використовуватися для обмеження громадської участі — навіть якщо формально всі кроки процедури виконано в межах закону.

Розподіл справ за терміном подання іншої додаткової інформації після оприлюднення звіту з ОВД демонструє виразну асиметрію з концентрацією у пізніх діапазонах Рис. 15.

Загалом аналіз охоплює 437 справ, у яких була зафіксована подача іншої додаткової інформації. Окрему увагу привертає група ≤ 0 днів (20 справ), у якій додаткові матеріали з'явилися у Реєстрі того самого дня, що й Звіт з ОВД, - такі випадки можуть свідчити про специфіку реєстрації окремих документів або про технічні помилки при поданні матеріалів з боку суб'єкта господарювання. У діапазоні від 1 до 20 днів розподіл залишається відносно рівномірним.

У половині (55%) реєстраційних справ інша додаткова інформація подається лише після 20-го дня з моменту оприлюднення звіту з ОВД. Фактично це означає, що замовники вносять додаткові матеріали безпосередньо напередодні завершення громадського обговорення Звіту, або вже після нього. Така практика істотно знижує рівень прозорості процедури: громадськість позбавлена реальної можливості своєчасно опрацювати повний обсяг документів і, за потреби, сформулювати обґрунтовані зауваження та пропозиції. Окрім змістовного ослаблення громадської участі, неврегульованість питання подання іншої додаткової інформації створює низку додаткових ризиків - корупційних (пов'язаних з неконтрольованим доповненням документації наприкінці процедури), процедурно-правових (можливість оскарження прийнятих рішень у разі виявлення порушень), а також економічних - для самого суб'єкта господарювання, чий висновок з ОВД може бути скасований через процедурні недоліки.

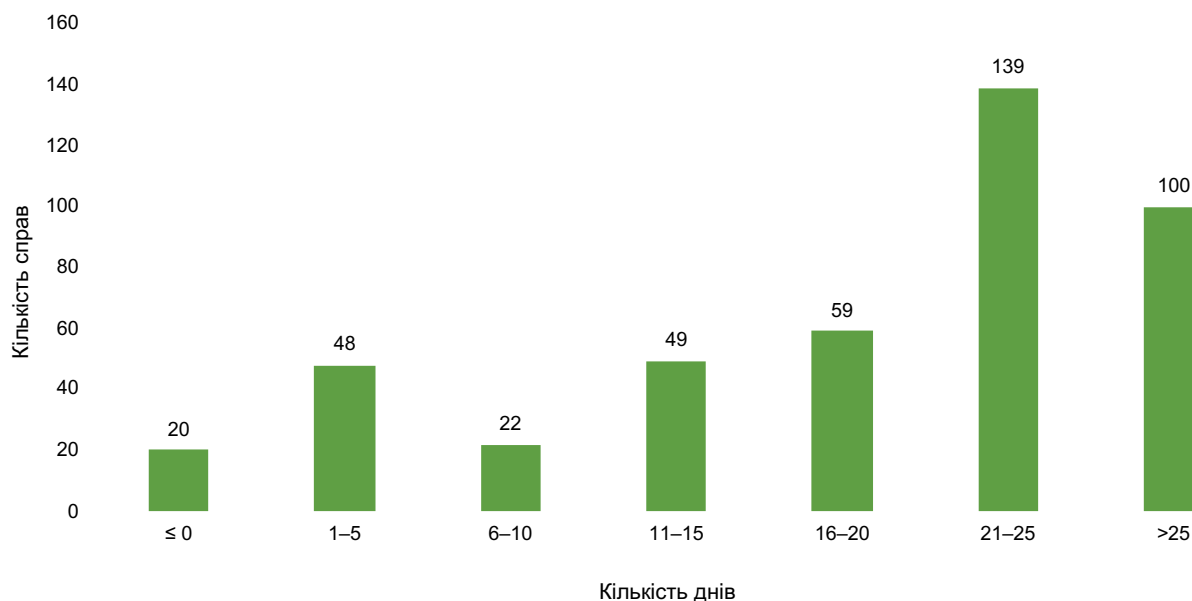

Рисунок 15. Період подання іншої додаткової інформації після оприлюднення звіту з ОВД.

Консультації з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування

Відповідно до змін внесених у Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» у 2023 році в уповноважених органів з'явилась можливість використовувати механізм консультацій з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування щодо оцінки впливу на довкілля та врахування результатів таких консультацій при прийнятті рішення щодо можливості здійснення планованої діяльності. Такий механізм мав би забезпечити якісніше опрацювання матеріалів з ОВД фахівцями органів виконавчої влади і місцевого самоврядування та підготовку рішень на основі цих консультацій, для чого було проведено аналіз його використання.

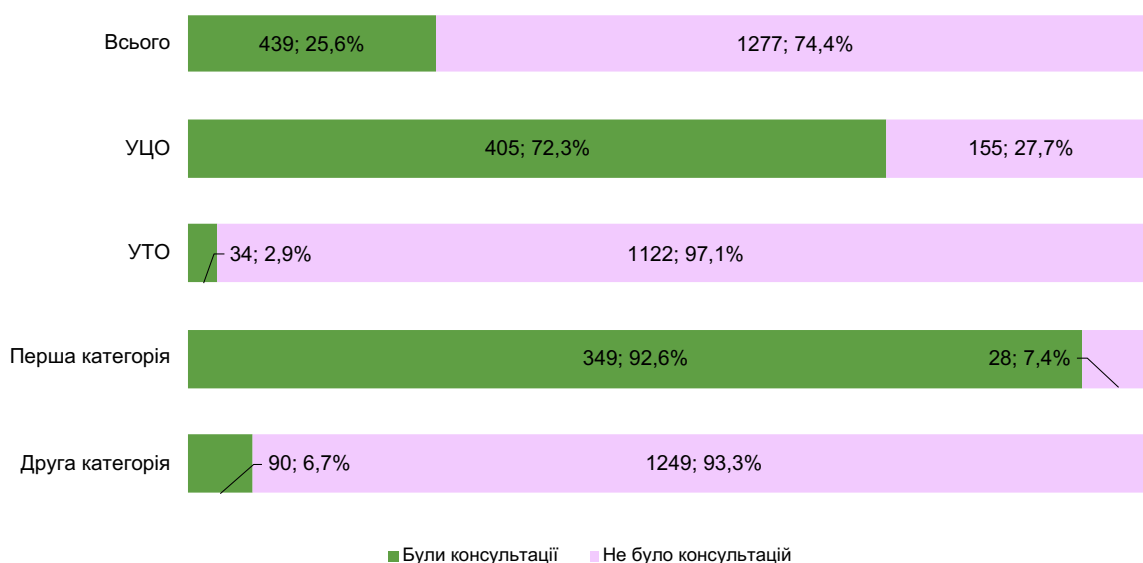

Рисунок 16. Розподіл реєстраційних справ де проводилися консультації за уповноваженим органом та категорією планованої діяльності.

Розподіл реєстраційних справ, у яких фіксувалося надання пропозицій/зауважень від органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в межах консультації, виявляє суттєві диспропорції залежно від уповноваженого органу та категорії планованої діяльності (Рис. 16). Аналіз охоплює лише ті справи, за якими, станом на 29.12.2025, у Реєстрі з ОВД було опубліковано рішення.

Отримані результати свідчать, що запроваджений механізм консультацій використовується радше вибірково, ніж системно: лише приблизно у чверті усіх розглянутих процедур (25,6%) отримані зауваження/пропозиції, а у переважній більшості справ відсутні. Це вказує на обмежену інтеграцію нового інструменту у практику проведення процедури ОВД.

Найпоказовішим є розрив між двома рівнями уповноважених органів. У практиці УТО консультації залишаються радше поодиноким явищем - з охопленням лише близько 3% справ. Натомість у межах компетенції УЦО вони стали, по суті, стандартним елементом процедури, супроводжуючи майже три з чотирьох розглядів. Така асиметрія свідчить про те, що практика міжвідомчої взаємодії у межах процедури ОВД формується переважно на центральному рівні, тоді як територіальні органи досі не інтегрували цей інструмент у типовий робочий процес або зауваження та пропозиції протягом визначеного строку не надходили.

Подібна картина відтворюється і в розрізі категорій планованої діяльності: справи першої категорії майже завжди супроводжуються консультаціями, тоді як у сегменті другої категорії інструмент фактично не задіюється. Хоча ця закономірність логічно впливає з розподілу повноважень між органами, практично повна відсутність зауважень/пропозицій у другій категорії ставить запитання про те, чи не залишається поза увагою значний пласт справ, де такий інструмент також міг би підвищити якість рішень.

3.4. ПРИЙНЯТІ РІШЕННЯ В МЕЖАХ ПРОЦЕДУРИ З ОВД

Прийняті рішення

Відповідно до Закону, процедура ОВД завершується одним із двох можливих результатів: видачею висновку з ОВД, яким визначається допустимість або недопустимість планованої діяльності (ст. 9); відмовою у видачі висновку з ОВД (ст. 9¹). Саме у співвідношенні цих результатів відображається регуляторна складність процедури та її можлива чутливість до специфіки різних видів планованої діяльності.

У цілому для справ першої категорії середній рівень відмов становить 24% (91 відмова з 377 рішень). Водночас усередині категорії показник суттєво варіюється - від повної відсутності відмов до більш ніж третини справ, що свідчить про якісну неоднорідність підходів до оцінки різних типів об'єктів.

Найвищу частку відмов демонструють такі види планованої діяльності:

- управління відходами ≥ 100 т/добу, у тому числі небезпечними - 36%;
- інтенсивне вирощування птиці та свиней - 32%;
- хімічне та фармацевтичне виробництво - 27%;
- видобування корисних копалин ≥ 25 га - 24%.

Окремо виділяється вид «греблі та водосховища» з формальним показником 50% відмов, а також група видів діяльності, у яких відмов не зафіксовано взагалі - аеропорти; автомобільні дороги, залізниці та порти; нафтопереробні та газопереробні заводи; операції з ядерним паливом та радіоактивними відходами.

Водночас усі ці сегменти представлені у Реєстрі одиничними справами, що не дає змоги робити на їх основі статистично обґрунтовані висновки: як високі, так і нульові показники у цьому випадку слід розглядати радше як часткові орієнтири, ніж як відображення стійких закономірностей.

ПЕРША КАТЕГОРІЯ					
Вид планованої діяльності	Всього рішень	Без рішення	Висновок з ОВД	Відмова	Відсоток відмов
8. Управління відходами ≥ 100 т/добу у тому числі небезпечними	100	67	64	36	36%
21. Суцільні, поступові, санітарні рубки (>1 га)	90	33	78	12	13%
19. Інтенсивне вирощування птиці та свиней	58	36	44	14	24%
15. Видобування корисних копалин >25 га	41	52	28	13	32%
6. Хімічне та фармацевтичне виробництво	37	14	27	10	27%
2. ТЕС, ТЕЦ ≥ 50 МВт та ядерні об'єкти	14	9	12	2	14%
22. Розширення/реконструкція об'єктів п. 1–21	11	9	10	1	9%
7. Аеропорти, дороги, залізниці, порти	9	2	9	0	0%
4. Чорна та кольорова металургія	7	2	5	2	29%
1. Нафто-, газопереробні заводи	4	2	4	0	0%
3. Ядерне паливо та радіоактивні відходи	2	0	2	0	0%
11. Греблі та водосховища (>10 млн м ³)	2	0	1	1	50%
14. Целюлоза, папір та картон (≥ 200 т/добу)	1	0	1	0	0%
20. Повітряні ЛЕП (≥ 220 кВ, >15 км)	1	1	1	0	0%
9. Забір підземних вод (≥ 10 млн м ³ /рік)	0	1	0	0	-
18. Очищення стічних вод (≥ 150 тис. ос.)	0	2	0	0	-
Всього	377	230	286	91	24%

ДРУГА КАТЕГОРІЯ					
Вид планованої діяльності	Всього рішень	Без рішення	Висновок з ОВД	Відмова	Відсоток відмов
4. Енергетична промисловість	461	220	409	52	11%
3. Видобувна промисловість	209	109	184	25	12%
10. Інфраструктурні проекти	170	57	146	24	14%
11. Інші види діяльності	159	103	131	28	18%
2. Сільське господарство, лісівництво та водне господарство	96	69	77	19	20%
1. Глибоке буріння	63	20	62	1	2%
14. Розширення та зміни	55	34	45	10	18%
8. Харчова промисловість	42	27	38	4	10%
13. Господарська діяльність пов'язана з водокористуванням	25	10	24	1	4%
7. Хімічна промисловість	22	13	18	4	18%
12. Туризм та рекреація	11	13	11	0	0%
6. Переробка мінеральної сировини	10	3	10	0	0%
5. Виробництво та обробка металу	9	3	9	0	0%
9. Підприємства текстильної, шкіряної, деревообробної і паперової промисловості	7	6	7	0	0%
Всього	1339	687	1171	168	13%

Таблиця 5. Прийняті рішення за видами планованої діяльності (першої та другої категорій).

Аналіз результатів процедури ОВД у межах другої категорії виявляє принципово іншу картину - як за загальним рівнем відмов, так і за внутрішньою структурою показників між окремими видами планованої діяльності. Загалом у межах другої категорії середній рівень відмов становить 13% (168 відмов з 1 339 прийнятих рішень) - тобто майже вдвічі нижче, ніж у першій категорії. Це, своєю чергою, відображає як специфіку самих проектів цієї категорії (переважно менш складних та меншого масштабу), так і особливості практики уповноважених територіальних органів, які розглядають переважну більшість таких справ.

Найвищу частку відмов у другій категорії демонструють такі види планованої діяльності:

- сільське господарство, лісництво та водне господарство - 20%;
- інші види діяльності - 18%;
- розширення та зміни існуючих об'єктів - 18%;
- хімічна промисловість - 18%;
- інфраструктурні проекти - 14%.

Показово, що навіть максимальні значення у другій категорії (близько 20%) не досягають середнього рівня першої категорії (24%), а тим паче окремих видів-лідерів за часткою відмов.

Помірний рівень відмов зафіксовано у найбільших за обсягом сегментах другої категорії – видобувній (12%) та енергетичній (11%) промисловості. Це може свідчити як про налагоджену практику підготовки документації у відповідних галузях, так і про усталену взаємодію замовників з уповноваженими органами, що у підсумку проявляється у нижчому рівні процедурних відхилень.

Найнижча частка відмов або повна їх відсутність спостерігається у таких видах діяльності:

- глибоке буріння - 2%;
- господарська діяльність, пов'язана з водокористуванням - 4%;
- харчова промисловість - 10%;
- туризм та рекреація, переробка мінеральної сировини, виробництво та обробка металу, підприємства текстильної, шкіряної, деревообробної і паперової промисловості - 0%.

Водночас щодо останньої групи (з нульовим показником відмов) застосовне те саме застереження, що й для першої категорії: усі перелічені сегменти представлені у Реєстрі поодинокими справами, тому отриманий «нульовий» показник не є статистично показовим і не дає підстав для узагальнених висновків, для їх формування потрібне накопичення більшої вибірки.

Цікавим є просторовий розподіл реєстраційних справ другої категорії, що розглядалися УТО, найнижчий відсоток оприлюднених відмов фіксується:

- Львівський УТО (1% з 138 рішень; розглядають 97% справ);
- Тернопільський УТО (2% з 41 рішення; розглядають 91% справ);
- Закарпатський УТО (3% з 60 рішень; розглядають 84% справ);
- Житомирський УТО (5% з 66 рішень; розглядають 97% справ);
- Вінницький УТО (5% з 74 рішень; розглядають 95% справ);
- Чернігівський УТО (5% з 42 рішень; розглядають 92% справ).

Найвищий відсоток оприлюднених відмов фіксується:

- Хмельницький УТО (38% з 48 рішень; розглядають 91% справ);
- Черкаський УТО (38% з 47 рішення; розглядають 88% справ);
- Кіровоградський УТО (34% з 32 рішень; розглядають 82% справ);
- Волинський УТО (33% з 48 рішень; розглядають 97% справ);
- Сумський УТО (29% з 35 рішень; розглядають 82% справ).

У підсумку, якщо перша категорія характеризується «високим» середнім рівнем відмов та помітною диференціацією між її сегментами, то друга категорія демонструє загалом нижчий рівень регуляторної «жорсткості» з відносно пологим розподілом значень усередині. Водночас варто відзначити суттєвий обсяг справ другої категорії, що наразі перебувають у стані «без опублікованого рішення» станом на 29.12.2025 (687 справ, або близько 51% зареєстрованих у цій категорії), цей показник **свідчить про значну незавершеність процедур на момент аналізу і потенційно може впливати на підсумковий розподіл результатів у ретроспективі.**

Причини відмови у видачі висновку з ОВД

Реєстр з ОВД містить окреме поле, в якому фіксується підстава для відмови у видачі висновку з ОВД, яке ми використали для аналізу в цьому документі. Відповідно до ч. 1 ст. 9¹ Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», передбачено шість таких підстав, кожна з яких має чітко визначений нормативний зміст:

- **підстави за законодавством про дозвільну систему** (ст. 4¹ Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності») - зокрема неповний пакет документів; недостовірні відомості у поданих матеріалах, у випадках, коли замовник не усунув відповідних недоліків у встановлений строк; негативний висновок за результатами проведених експертиз та обстежень або інших наукових і технічних оцінок;
- **порушення вимог щодо оприлюднення повідомлення про плановану діяльність**, визначених ч. 3 ст. 4 Закону;
- **невідповідність поданих документів вимогам екологічного та іншого законодавства**, якщо такі вимоги стосуються впливу на довкілля;
- **порушення вимог щодо оприлюднення оголошення про початок громадського обговорення звіту з ОВД** та/або щодо розміщення і забезпечення доступу до звіту з ОВД й супровідної документації (ч. 3 і ч. 5 ст. 4 Закону);
- **визнання громадських слухань такими, що не відбулися**, у зв'язку з неявкою замовника або порушенням ним Порядку проведення громадських слухань;
- **порушення вимог щодо врахування зауважень і пропозицій громадськості**, наданих у процесі громадського обговорення обсягу дослідження (ч. 10 ст. 5 Закону).

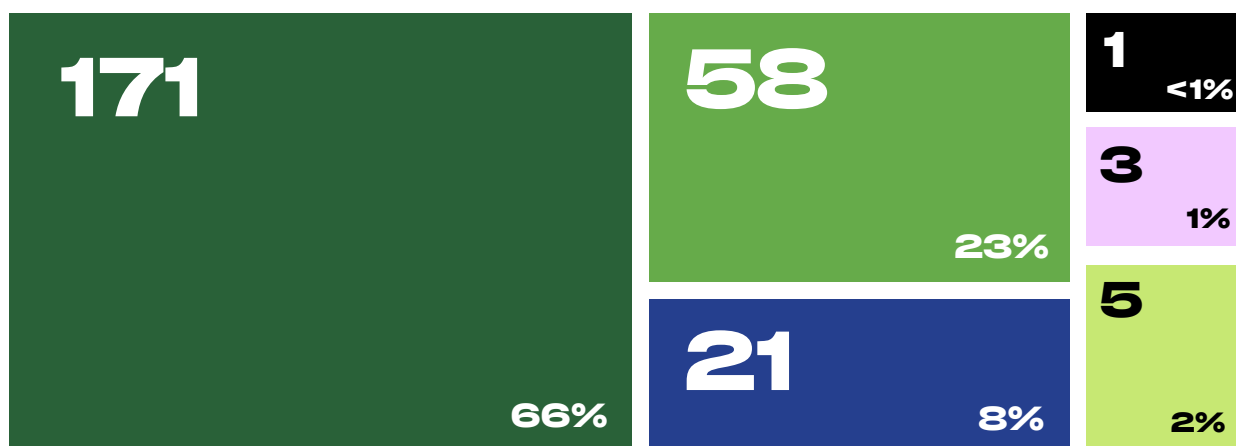
Окремо слід зауважити, що змінами, внесеними до Закону у 2023 році, за суб'єктом господарювання закріплено право усунути причини, які стали підставою для відмови, і повторно оприлюднити звіт з ОВД (ч. 2 ст. 9¹). У межах проведеного аналізу зафіксовано 31 випадок отримання позитивного висновку з ОВД після такого повторного оприлюднення Звіту.

Розподіл відмов за конкретними підставами виявляє чітку концентрацію у кількох нормативних категоріях. Переважну більшість відмов - 171 випадок, або 66% від загальної кількості (259 справ) визначено підставами відповідно до Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» (п. 1 ч. 1 ст. 9¹). Такий розподіл свідчить, що уповноважені органи найчастіше відмовляють не з екологічно-змістовних, а з формально-правових причин - насамперед через неповноту пакета документів або недоліки у поданих матеріалах.

Другою за значущістю підставою є невідповідність поданих документів екологічному та іншому законодавству (п. 3 ч. 1 ст. 9¹) - 58 випадків, або 23%. Ця підстава, на відміну від попередньої, має змістовний характер і вказує на якісні недоліки самої документації ОВД.

На третьому місці - порушення вимог щодо оприлюднення повідомлення про плановану діяльність (п. 2 ч. 1 ст. 9¹): 21 випадок, або 8%. Сукупно ці три підстави охоплюють 97% усіх відмов, виданих за період спостереження.

Решта передбачених законом підстав має поодинокий характер.

- Підстави, визначені законом про дозвільну систему п.1 ч.1. ст. 9-1
- Невідповідність документів екологічному та іншому законодавству п.3 ч.1. ст. 9-1
- Порушення вимог щодо оприлюднення повідомлення про діяльність п.2 ч.1. ст. 9-1
- Недійсні громадські слухання через порушення або неявку п.5 ч.1. ст. 9-1
- Порушення вимог щодо врахування зауважень і пропозицій громадськості п.5 ч.1. ст. 9-1
- Порушення правил оприлюднення та доступу до звіту з ОВД п.4 ч.1. ст. 9-1

Рисунок 17. Розподіл причин, що стали підставою для відмови у видачі висновку з ОВД.

Загальна картина свідчить про те, що система відмов в Україні зорієнтована переважно на формально-процедурні порушення, тоді як змістовна якість екологічної оцінки - повнота дослідження, обґрунтованість висновків - рідко стає самостійною підставою для відмови.

РОЗДІЛ 4.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ ОВД В УКРАЇНІ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Незважаючи на наявність базового законодавчого забезпечення процедури з ОВД в Україні, низка принципових недоліків чинної нормативно-правової бази та матеріально-технічного забезпечення створює системні перешкоди для ефективного застосування цієї процедури. В умовах масштабної післявоєнної відбудови ці недоліки матимуть тенденцію до загострення, що створює ризики як для навколишнього середовища, так і для забезпечення сталого розвитку територій.

Ключовими викликами залишаються низька якість звітів з ОВД, зумовлена формальним підходом суб'єктів господарювання, а також обмежена інституційна спроможність уповноважених органів.

Проведений у Розділі 3 аналіз відкритих даних Реєстру з ОВД підтверджує ці тенденції емпірично. Так, серед проаналізованих 2 633 реєстраційних справ рівень відмов у видачі висновків з ОВД становить 15%, причому переважна більшість таких відмов (66%) обґрунтовується суто формально-правовими підставами за законодавством про дозвільну систему - неповнотою пакета документів та недостовірністю поданих відомостей, а не змістовними екологічними міркуваннями. Це свідчить, що значна частина звітів з ОВД не відповідає базовим вимогам до структури та повноти документації - і питання якості постає вже на початковому етапі розгляду. Ситуацію погіршує брак належного моніторингу, дефіцит відкритих екологічних даних, що перетворює процедуру ОВД на формальність при ухваленні рішень.

Запроваджений у 2023 році механізм консультацій з органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, попри потенційну корисність, на практиці фіксується лише у 25,6% справ. Особливо разючою є диспропорція між рівнями уповноважених органів: якщо УЦО проводить консультації у 72,3% справ, то УТО - лише у 2,9%. Це підтверджує тезу про обмежену інституційну спроможність територіальних органів та свідчить про несформованість сталої практики міжвідомчої взаємодії на регіональному рівні.

Зазначені виклики виявлено не лише в результаті аналітичної роботи з даними Реєстру, але й на підставі численних звернень громадськості до органів влади, судових позовів, коли громадська думка не враховується при прийнятті рішень, а також експертних висновків щодо покращення системи ОВД. Попри внесення змін до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», ключові проблеми залишаються невирішеними. Зокрема, громадськість наголошує на обмеженні прав громадян на участь у процесах ОВД, скороченні термінів громадського обговорення, а також відсутності ефективного механізму післяпроектного моніторингу. Про реальну загрозу, яку створює така ситуація, свідчить справа, взята до розгляду Комітетом з дотримання Орхуської конвенції за зверненням ГО «Екоклуб» (АССС/С/2022/191 Ukraine²¹).

В подальшому прогалини в процедурі ОВД призводять до тривалих судових розглядів, як у випадках із підприємствами ТОВ «Кроноспан», ТОВ «Колор С.І.М.», ТОВ «ВЕСТ-ІНВЕСТ ЕНЕРДЖІ» та іншими. Громадськість змушена роками відстоювати своє право на безпечне довкілля, тоді як підприємства отримують дозвільні документи без належного врахування екологічних наслідків.

Український уряд та об'єднане Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства сприймають інструмент ОВД, як надмірно регулятивний і таким, що заважає економічному розвитку.

²¹ АССС/С/2022/191 Ukraine. URL: https://unece.org/env/pp/cc/accc.c.2022.191_ukraine?_cf_chl_rt_tk=qSe0V6wiAnOr88K06oV8DKRqIKsbWV42EZQP2jLLMz4-1766241179-1.0.1.1-K557MdMI7D549idTWbmwCcE6rLXYTUICelrUi3iv_Pw

Такий висновок ґрунтується на двох факторах: постійних спробах внести до Закону про ОВД зміни, що звужують процедуру для окремих видів діяльності та передбаченим у Плані пріоритетних дій Уряду на 2025 рік²³ поданні законопроекту про спрощення порядку здійснення оцінки впливу на довкілля, який на даний момент відсутній у загальному доступі для ознайомлення, однак 31.12.2025 в інтерв'ю Олексій Соболев (Міністр економіки, довкілля та сільського господарства України) надав коментар щодо можливих змін до Закону:

“

«Ми розуміємо важливість ОВД як довкілевого інструменту і орієнтуємося на виконання рекомендацій Європейської Комісії, зокрема щодо недопущення відступів від правил. Водночас повномасштабна війна спричинила масштабні руйнування інфраструктури та об'єктів підприємництва, тому уряду потрібно ухвалювати швидкі та ефективні рішення. Саме тому 3 листопада на засіданні Підкомітету Україна–ЄС Міністерство запропонувало Європейській Комісії ідею скороченої процедури ОВД - як механізм індивідуальних рішень для об'єктів критичної інфраструктури та проєктів, що мають стратегічне значення для економіки й безпеки держави. Такий механізм має базуватися на принципах недопущення суттєвої шкоди довкіллю, залучення громадськості та повної прозорості прийняття рішень. Зараз ми допрацьовуємо концепцію і направимо її Європейській Комісії для консультацій. Після консультацій Міністерство підготує зміни до законодавства про ОВД - так, щоб вони одночасно запобігали шкоді довкіллю і не ставали регуляторною перепорою для добросовісного бізнесу»²⁴.

”

З огляду на плани Мінекономіки вносити зміни до Закону, нами було підготовлено огляд основних проблем процедури з ОВД та рекомендації щодо можливих змін.

4.1. ПРОБЛЕМА 1. БРАК ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОПРИЛЮДНЕННЯ ДОДАТКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ, НАДАНОЇ СУБ'ЄКТОМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Нормативно-правове регулювання процедури оцінки впливу на довкілля не визначає порядку, строків та процесуальних наслідків подання суб'єктом господарювання додаткової інформації після оприлюднення звіту з оцінки впливу на довкілля. Частина третя статті 6 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» та пункт 9 Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 1026, надають суб'єкту господарювання право подавати іншу додаткову інформацію, необхідну для розгляду звіту з ОВД.

Наразі, відповідно до існуючої практики, суб'єкт господарювання подає додаткову інформацію протягом громадського обговорення звіту з ОВД. Така практика нівелює ефективність громадського обговорення та порушує гласність оцінки впливу на довкілля, у зв'язку з тим що додаткова інформація може бути оприлюднена в останній день громадського обговорення або в терміни, що унеможлиблює вчасне ознайомлення з матеріалами та ефективне реагування на них.

²³ Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2025 рік» від 10.09.2025 р. № 1003-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1003-2025-%D1%80#Text>

²⁴ Interfax Ukraine. Інвестор не прийде у брудні та застарілі виробництва, але через війну ми просимо в Єврокомісії перехідні заходи та періоди – глава Мінекономіки. URL: <https://interfax.com.ua/news/interview/1132760-amp.html>

Також такий підхід створює додаткові корупційні ризики, коли суб'єкт господарювання може усувати потенційні підстави для надання висновку ОВД про недопустимість провадження планованої діяльності або відмови у видачі висновку з ОВД після подачі громадськістю зауважень/пропозицій до звіту з ОВД.

Підтвердженням необхідності врегулювання цього питання є статистичний аналіз періоду подання додаткової інформації (детальніше - Розділ 3, Рис. 14). Відповідно до аналізу, додаткову інформацію до звіту з ОВД подавали у 437 реєстраційних справах, серед яких у 100 випадках (23%) - після закінчення громадського обговорення, а у 139 випадках (32%) - у період з 21-го по 25-й робочий день громадського обговорення. Це повністю або частково унеможлиблює ознайомлення громадськості з матеріалами та подання зауважень і пропозицій.

Прикладами є:

- справа реєстраційний номер 9748²⁵, до якої ГО «Екоклуб» подала зауваження/пропозиції від 15.07.2025 (23-й робочий день громадського обговорення), однак 17.07.2025 (25-й робочий день громадського обговорення) було оприлюднено додаткову інформацію;
- справа реєстраційний номер 8343²⁶, до якої ГО «Екоклуб» подала зауваження/пропозиції від 22.01.2026 (24-й робочий день громадського обговорення), однак 23.01.2026 (25-й робочий день громадського обговорення) було оприлюднено додаткову інформацію.

З огляду на викладене, проблема дотримання принципу гласності під час подання додаткової інформації до звіту з ОВД має систематичний характер і позбавляє громадськість можливості своєчасно ознайомитися з матеріалами та подати зауваження і пропозиції.

РЕКОМЕНДАЦІЯ

Варіант 1: передбачити продовження громадського обговорення звіту з ОВД на термін, який пройшов до моменту оприлюднення в е-ОВД додаткової інформації від суб'єкта господарювання;

Варіант 2: обмежити подання додаткової інформації на період не пізніше 10 робочого дня громадського обговорення звіту з ОВД.

4.2. ПРОБЛЕМА 2. ВІДСУТНІСТЬ ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «ВИПРАВДАНА АЛЬТЕРНАТИВА» В ЗАКОНІ

Відповідно до частини другої статті 6 Закону, звіт з ОВД повинен включати опис виправданих альтернатив (наприклад, географічного та/або технологічного характеру) планованої діяльності. Водночас Закон не містить дефініції «виправдана альтернатива» та не встановлює критеріїв, за якими альтернатива може вважатися такою, що підлягає розгляду в межах процедури ОВД та є «виправданою». Така невизначеність дозволяє суб'єкту господарювання формально виконувати вимогу Закону шляхом наведення завідомо неприйнятних або нереалістичних альтернатив, які не можуть бути реалізовані з технічних, правових чи економічних причин.

²⁵ Реєстр з оцінки впливу на довкілля (справа реєстраційний № 9748)

²⁶ Реєстр з оцінки впливу на довкілля (справа реєстраційний № 8343)

Крім цього, відсутність визначення терміну «виправданої альтернативи» в розумінні Закону, створює додаткові конфліктні ситуації з громадськістю та можливості маніпулювати інформацією всіма зацікавленими сторонами, що створює корупційні ризики та нівелює процедуру ОВД в окремих випадках, коли використання альтернативного варіанту було б більш доцільним з огляду впливу на довкілля.

Зазначена проблема має практичне підтвердження у процедурі ОВД щодо будівництва комплексу вітроелектростанцій, реєстраційний номер 9748. Територіальна альтернатива у реєстраційній справі не розглядається з огляду на вітровий потенціал технічної можливості підключення та доступності енергомереж, можливості отримання землі в оренду чи у власність.

Технічна альтернатива 2, полягає у будівництві сонячних електростанцій (СЕС) однак відповідно до звіту з ОВД:

“ «...у зв'язку із відсутністю вільних земельних ділянок площею орієнтовно 150 га, придатних для розміщення генеруючого обладнання СЕС вказаної потужності, зазначена технічна альтернатива визначена неможливою». ”

З огляду на викладене, слідує що фактично суб'єктом господарювання не надані виправдані альтернативи. Окремою проблемою є низький рівень розгляду альтернатив географічного характеру, у зв'язку з тим, що суб'єкт господарювання до початку процедури з ОВД для нових об'єктів (наприклад справа будівництва деревообробного підприємствами ТОВ «Кроноспан»), отримує документи землекористування до початку процедури з ОВД, що в подальшому автоматично відкидає можливий розгляд виправданої альтернативи географічного характеру.

РЕКОМЕНДАЦІЯ

- 1) Внести визначення терміну «виправдана альтернатива» в частину першу статті 1 Закону, доповнивши її визначенням терміну «виправдана альтернатива» як альтернативного варіанту планованої діяльності, який є технічно здійсненним, економічно доцільним та може забезпечити рівень впливу на довкілля не більший за основний варіант.
- 2) Розробити методичні рекомендації щодо оцінки виправданості альтернатив для забезпечення єдиної правозастосовної практики.

4.3. ПРОБЛЕМА 3. ВІДСТУПИ, ВИНЯТКИ ВІД ПРОЦЕДУРИ ОВД ДЛЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОБ'ЄКТІВ, ЯКІ МОЖУТЬ МАТИ ЗНАЧНИЙ ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ І ПІДЛЯГАЮТЬ ОЦІНЦІ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

З початком повномасштабного вторгнення в 2022 році в державі виникла необхідність швидкого реагування та відновлення об'єктів цивільної інфраструктури та життєзабезпечення населення що зазнали повного або частково руйнування внаслідок бомбардувань агресором. У зв'язку з чим були внесені зміни до Постанови Кабінету Міністрів України № 1010 від 13.12.2017 та була розроблена Концептуальна записка, що визначає сферу відступів від правил оцінки впливу на довкілля (ОВД) та стратегічної екологічної оцінки (СЕО).

Крім необхідних вищенаведених кроків шляхом законодавчих ініціатив зацікавлені сторони зі сторони бізнесу систематично намагаються внести нові відступи, винятки від ОВД для окремих сфер господарської діяльності, такими законопроектами є:

- Проект Закону. Про ринок деревини № 13227-1 від 12.05.2025²⁷, надано висновок Комітету про відхилення;
- Проект Закону. Про ринок деревини № 13227-д від 10.09.2025²⁸, який передбачає звуження/відступи для лісової галузі;
- Проект Закону. Про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації законодавства Європейського Союзу у сфері відновлюваних джерел енергії № 14271 від 03.12.2025²⁹, зміни які передбачали відступи ОВД для ВЕС були прибрані;
- Проект Закону. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення функціонування індустріальних парків № 12117 від 14.10.2024³⁰, передбачає відступи від ОВД для ВЕС;
- Проект Закону. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих положень, пов'язаних із веденням господарської діяльності у сфері енергетики³¹, передбачає скасування ОВД для ВЕС;

Четвертого листопада 2025 р. Європейська комісія оприлюднила Звіт щодо прогресу України в межах Пакета розширення Європейського Союзу 2025 року³², який містить ключові рекомендації для подальшого євроінтеграційного руху. Документ наголошує на частковому узгодженні з *acquis*³³ ЄС та необхідності подальших зусиль для забезпечення повного застосування ОВД до всіх відповідних проектів, включаючи заходи з відновлення; уникнення введення загальних винятків та виключення цілих категорій проектів з оцінки, зокрема у сфері лісового та сільськогосподарства.

Існуючі відступи, спрощення та системні спроби їх затвердження загрожують ефективності ОВД та підривають євроінтеграційний процес.

РЕКОМЕНДАЦІЯ

Відповідно статті 3 Закону, здійснення оцінки впливу на довкілля є обов'язковим у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності для двох категорій видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля.

Рішення щодо необхідності ОВД приймається суб'єктом господарювання на основі критеріїв та порогових значень визначених Законом.

²⁷ Проект Закону «Про ринок деревини» № 13227-1 від 12.05.2025. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56394>

²⁸ Проект Закону «Про ринок деревини» № 13227-д від 12.05.2025. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57273>

²⁹ Проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації законодавства Європейського Союзу у сфері відновлюваних джерел енергії». URL: <https://mev.gov.ua/rehulyatornyy-akt/povidomlennya-pro-oprylyudnennya-proyektu-zakonu-ukrayiny-pro-vnesennya-zmin-do-9>

³⁰ Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення функціонування індустріальних парків» № 12117 від 14.10.2025. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/45012>

³¹ Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих положень, пов'язаних із веденням господарської діяльності у сфері енергетики». URL: <https://mev.gov.ua/rehulyatornyy-akt/povidomlennya-pro-oprylyudnennya-proyektu-zakonu-ukrayiny-pro-vnesennya-zmin-10>

³² European Commission, Ukraine Report 2025. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2025_en

³³ *Acquis communautaire* - це сукупність прав і зобов'язань Європейського Союзу, які є обов'язковими для всіх держав-членів і які мають бути повністю прийняті країною-кандидатом під час вступу до ЄС.

Проте, відповідно до Статті 4 Директиви 2011/92/ЄС оцінювання впливу деяких публічних і приватних проєктів на довкілля передбачена можливість для проєктів, перелічених у Додатку II до Директиви приймати рішення чи підлягає проєкт оцінці впливу на довкілля вивченням кожного окремого випадку або комбінацією підходів.

У зв'язку з вищенаведеним для дерегуляції та уникнення подальших відступів чи спрощень ОВД, врахуванні рекомендацій Європейської Комісії повного застосування ОВД, **пропонуємо розглянути можливість застосування комбінованої моделі скринінгу.**

Індивідуальний скринінг може бути застосований до видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля, та відносяться виключно до другої категорії відповідно до Закону і відповідають критеріям відбору визначених в Додатку III до Директиви 2011/92/ЄС. Перша категорія має включати перелік видів діяльності, що обов'язково підлягають процедурі, як це і передбачено чинним Законом.

З індивідуального скринінгу мають бути виключені плановані діяльності що:

- підлягають оцінці транскордонного впливу на довкілля;
- фінансуватиметься із залученням іноземних кредитів під державні гарантії;
- може мати вплив на довкілля двох і більше областей (Автономної Республіки Крим) або замовником якої є обласна, Київська або Севастопольська міські державні адміністрації;
- стосується зони відчуження або зони безумовного (обов'язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, та/або рішення щодо затвердження (схвалення) якої приймається Кабінетом Міністрів України;
- якщо передбачає два або більше види планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля незалежно від кількості процедур ОВД або у випадках «дроблення/фрагментації» («salami slicing»), коли плановану діяльність поділяються на окремі види (наприклад виключеню підлягає діяльність, якою передбачається зміна цільового призначення земель сільськогосподарського призначення та будівництво ВЕС, що має дві і більше турбіни або висота яких становить 50 метрів і більше);
- реалізація яких передбачається в межах територій (об'єктів) ПЗФ, Смарагдової мережі (в подальшому Natura 2000), водно-болотних угідь міжнародного значення;
- нормативна санітарно-захисна зона, яких не встановлена чинними нормативно правовими актами;
- нормативна санітарно-захисна зона³⁴, яких проходить в межах територій об'єктів ПЗФ, Смарагдової мережі або Natura 2000, водно-болотних угідь міжнародного значення;
- нормативна санітарно-захисна зона, яких не витримана та потребує скорочення.

---

³⁴ Нормативна санітарно-захисна зона - розмір санітарно-захисної зони (далі - СЗЗ) для класу чи виду діяльності промислового підприємства (об'єкта / промислового майданчика), що є джерелом забруднення навколишнього природного середовища, який встановлюється відповідно до санітарного законодавства ([ДСП 173-96](#)) та іншими нормативними документами.

При використанні комбінованого підходу до скринінгу, друга категорія видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля, може бути розділена на дві підкатегорії:

1. перелік, що передбачає **обов'язкову ОВД**;
2. перелік, що передбачає **застосування індивідуального скринінгу**.

Пропонуємо розглянути наступні варіанти забезпечення проведення індивідуального скринінгу:

Варіант 1: Уповноважений центральний орган. Вибір УЦО, як відповідального органу має перевагу у кваліфікованих кадрах, практика проведення індивідуального скринінгу буде стала та однакова, швидше реагування та проведення змін у порядку здійснення індивідуального скринінгу. Також такий вибір включає менший тиск на прийняття рішення місцевих політичних та бізнес інтересів. Недоліками такого вибору є недостатнє кадрове забезпечення (штат працівників становить 8 одиниць: 4 – відділ з оцінки впливу на довкілля та 4 – відділ післяпроектного моніторингу та участі громадськості), яка потребуватиме значного розширення штату та концентрації повноважень із здійснення індивідуального скринінгу, оцінки впливу на довкілля на національному рівні та в транскордонному контексті в одному органі.

Варіант 2. Уповноважені територіальні органи. Даний варіант передбачає різне навантаження на органи та рівень кваліфікації кадрів, що залежить від розташування територій, також для забезпечення проведення індивідуального скринінгу потребуватиме розширення штату працівників, однак навантаження буде розподілена на всі органи, що значно його зменшує (детальніше Розділ 3, Таблиця 3). Серед ризиків варто розглядати фрагментацію підходу проведення індивідуального скринінгу та його координації. Можливе краще орієнтування ситуації «на місцевості» окремих планованих діяльностей, проте тиск на прийняття рішень з урахуванням інтересів місцевого бізнесу та політики зростає.

Варіант 3. Спеціальна скринінгова комісія. Даний варіант передбачає покладення обов'язку із забезпечення індивідуального скринінгу на УЦО, як орган із найвищим рівнем інституційної та адміністративної спроможності, зобов'язаний сформував спеціальну скринінгову комісію. Склад спеціальної скринінгової комісії формується з представника: УЦО, УТО та органів місцевого самоврядування (МТГ), які з огляду на характер та масштаб можуть зазнати значного впливу внаслідок реалізації планованої діяльності. Рішення приймається консолідовано - за відсутності заперечень серед осіб, уповноважених його ухвалювати. Залучення місцевих органів є необхідним для врахування реальної ситуації на місцях, чіткого розподілу відповідальності між органами та мінімізації корупційних ризиків.

Індивідуальний скринінг має включати мінімум три етапи та здійснюватися лише через електронний реєстр з фіксацією дат оприлюднення документів (для Варіанту 3 - запису відеоконференції):

- **Етап 1.** Подання заяви про наміри та звіту зі скринінгу
- **Етап 2.** Громадське обговорення
- **Етап 3.** Прийняття та оприлюднення рішення на основі скринінгу

Детальний огляд всіх етапів наведено в Додатку 1 до документу.

Переваги індивідуального скринінгу:

- + відповідає вимогам та принципам права ЄС (передбачений Директивою 2011/92/ЄС);
- + дерегуляція процедури ОВД;
- + перелік видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля і мають можливість проходити індивідуальний скринінг може змінюватись відповідно до потреб держави (в тому числі в період відбудови), без додаткових необґрунтованих відступів;
- + передбачає участь громадськості у обговоренні необхідності ОВД або її відсутності;
- + зменшення навантаження на суб'єктів господарювання за рахунок можливості не проходження процедури ОВД для малозагрозливих об'єктів, та економія часу.

Недоліки індивідуального скринінгу:

- ✗ корупційний ризик;
- ✗ збільшується навантаження на уповноважені органи за рахунок необхідності проведення індивідуального скринінгу;
- ✗ «фрагментовані» плановані діяльності можуть уникати ОВД;
- ✗ можливі різні підходи до застосування практики проведення індивідуального скринінгу.

4.4. ПРОБЛЕМА 4. ВІДСУТНІСТЬ МАТЕРІАЛІВ ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРИНГУ У ВІЛЬНОМУ ДОСТУПІ

Відповідно до статті 13 Закону передбачається, що суб'єкт господарювання забезпечує проведення післяпроектного моніторингу якщо це передбачено висновком з оцінки впливу на довкілля. З урахуванням усталеної практики уповноважених органів, екологічні умови щодо здійснення післяпроектного моніторингу включаються до кожного висновку з ОВД про допустимість провадження планованої діяльності.

Водночас чинне законодавство не містить вимог щодо обов'язкового оприлюднення результатів післяпроектного моніторингу, унаслідок чого відповідні матеріали не є доступними для громадськості у відкритому доступі. Наразі отримання матеріалів післяпроектного моніторингу можливе виключно шляхом подання запитів на доступ до публічної інформації. Такий механізм, створює додаткові адміністративні бар'єри для громадськості та не відповідає принципу відкритості екологічної інформації.

Відсутність відкритого доступу до матеріалів післяпроектного моніторингу:

- унеможлиблює ефективний громадський контроль за дотриманням суб'єктом господарювання прогнозованих рівнів впливу на довкілля;
- не дозволяє оцінити реальну ефективність заходів із запобігання забрудненню довкілля та його зменшення;
- ускладнює перевірку виконання екологічних умов, визначених у висновку з ОВД.

РЕКОМЕНДАЦІЯ

З огляду на те що післяпроектний моніторинг є невід'ємною частиною оцінки впливу на довкілля, необхідно внести зміни в статтю 13 Закону та передбачити обов'язкове оприлюднення матеріалів післяпроектного моніторингу в Єдиному державному реєстрі з оцінки впливу на довкілля.

4.5. ПРОБЛЕМА 5. ОБМЕЖЕНИЙ ДОСТУП ДО ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

З початком повномасштабного вторгнення в 2022 році були запроваджені обмеження доступу до Єдиного державного реєстру з оцінки впливу на довкілля для безпеки та захисту інформації (зокрема, місцезнаходження об'єктів).

У 2024 році був запущений новий Реєстр е-ОВД, який надає доступ до матеріалів з ОВД за умови попередньої реєстрації та подальшої авторизації за допомогою кваліфікованого електронного підпису. Такий підхід істотно обмежує доступ до екологічної інформації осіб які не мають електронного ключа, у зв'язку з чим не забезпечує адекватне та ефективне інформування громадськості у розумінні Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

РЕКОМЕНДАЦІЯ

Відповідно до частини восьмої статті 4 Закону, суб'єкт господарювання має можливість подачі документації щодо планованої діяльності чи звіту з оцінки впливу на довкілля з урахуванням конфіденційності інформації разом з обґрунтованою заявою. Така інформація відокремлюється, а решта інформації надається для ознайомлення громадськості. Згідно з Законом, інформація, що стосується впливу на довкілля, у тому числі про кількісні та якісні показники викидів і скидів, фізичні та біологічні фактори впливу, використання природних ресурсів та управління відходами, є відкритою і доступ до неї не може бути обмежений.

З огляду на вищенаведену інформацію:

- 1) інформація, що становить загрозу безпеці або потребує захисту, може бути обмежена у доступі шляхом її визначення як конфіденційної відповідно до вимог Закону, із забезпеченням відкритості всієї іншої інформації про вплив планованої діяльності на довкілля.
- 2) з урахуванням положень частини восьмої статті 4 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», доцільно забезпечити загальний відкритий доступ до матеріалів Реєстру е-ОВД без обов'язкової реєстрації та періодичної авторизації з використанням кваліфікованого електронного підпису.

4.6. ПРОБЛЕМА 6. НЕОБґРУНТОВАНІСТЬ ЕКОЛОГІЧНИХ УМОВ ВИСНОВКУ З ОВД ПРО ДОПУСТИМІСТЬ

Відповідно до статті 9 Закону, уповноважений орган видає висновок з оцінки впливу на довкілля, визначає допустимість чи обґрунтовує недопустимість провадження планованої діяльності та визначає екологічні умови її провадження. З огляду на практику застосування екологічних умов під час проведення підготовчих будівельних робіт та в період експлуатації, здебільшого вони відображають вже встановлені законом обмеження і не стосуються специфіки кожної окремо взятої планованої діяльності, що проходить процедуру ОВД.

Крім того, виникають ситуації коли екологічні умови встановлені таким чином, що:

- формально обґрунтовують допустимість провадження планованої діяльності за умови дотримання екологічних умов;
- ускладнює перевірку контролюючими органами об'єкта планованої діяльності;
- ускладнюють реалізацію планованої діяльності настільки, що її неможливо реалізувати або недоцільного з огляду на фінансові та/або технічні умови.

Висновки з ОВД, що включають такі екологічні умови є завідома «завуальованими відмовами/дозволами», що створює корупційні ризики та погіршують сприйняття процедури ОВД громадськістю, бізнесом та знижують спроможності контролюючих органів об'єктивно перевірити дотримання екологічних умов висновку з ОВД. Зміна підходу до встановлення екологічних умов покращить прозорість і довіру до екологічних умов як дієвого інструменту запобіганню шкоди довкіллю.

РЕКОМЕНДАЦІЯ

- 1) зберігаючи дискреційний характер встановлення екологічних умов як ключовий елемент висновку з ОВД, доцільно змінити підхід до їх формування шляхом встановлення екологічних умов виключно з урахуванням специфіки конкретної планованої діяльності та оціненого у звіті з ОВД характеру та масштабу впливу на довкілля;
- 2) внести зміни до статті 9 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», передбачивши обов'язок уповноваженого органу наводити мотивоване обґрунтування кожної екологічної умови, включеної до висновку з ОВД.

4.7. ПРОБЛЕМА 7. НИЗЬКА ІНСТИТУЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ

Оцінка впливу на довкілля часто супроводжується формалізованим підходом, що проявляється у неякісному аналізі звітів, відсутності належного реагування на критичні зауваження громадськості, а також виданні висновків з ОВД про допустимість у випадках, коли проекти містять потенційно серйозні екологічні ризики. Штатна чисельність працівників уповноважених територіальних органів, середня кількість фахівців, відповідальних за процедуру ОВД, становить 3 особи. При цьому зазначені працівники окрім функцій із забезпечення процедури ОВД забезпечують реалізацію процедури стратегічної екологічної оцінки, управління та регулювання у сфері охорони й використання територій та об'єктів ПЗФ, викидів шкідливих речовин у повітря тощо.

Надмірне навантаження на фахівців у поєднанні з відсутністю єдиного підходу до реалізації покладених повноважень в межах проведення процедури ОВД створює значні перешкоди для її ефективного застосування як інструменту мінімізації негативного впливу на довкілля та врахування позиції громадськості.

Звіт Європейської комісії про Україну за 2025 рік також фіксує, що реформа державного управління в Україні має перейти від нормативного ухвалення до реальної імплементації - це повною мірою стосується і сфери екологічної оцінки, де законодавча база існує, проте її практичне виконання залишається незадовільним через брак кадрових та організаційних ресурсів. Про наявність проблем також свідчить досвід ГО «Еко клуб» в участі процедур з ОВД, що їх підтверджують.

Прикладами є: справи реєстраційні номери 8026³⁵ та 5811³⁶, до якої ГО «Еко клуб» подала зауваження/пропозиції до звіту з ОВД. Зауваження за своїм змістом стосувалися надання завідома недостовірної інформації та недотриманням чинного законодавства. Врахування зауважень/пропозицій мало формальний характер, шляхом встановлення екологічних умов висновку з ОВД. В справі реєстраційний номер 8026 підтвердженням наданої ГО «Еко клуб» інформації, є зауваження отримані під час консультацій з органами виконавчої влади, що також формально були враховані

³⁵ Реєстр з оцінки впливу на довкілля (справа реєстраційний номер 8026)

³⁶ Реєстр з оцінки впливу на довкілля (справа реєстраційний номер 9748)

РЕКОМЕНДАЦІЯ

Для підвищення рівня фаховості, необхідно збільшення штату спеціалістів, що здійснюють аналіз та підготовку рішень та передбачити спеціалізовані курси з навчання та системи обміну досвідом.

4.8. ПРОБЛЕМА 8. НЕЗАДОВІЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ СТАН ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Головним інструментом забезпечення прозорості та ефективності процедури оцінки впливу на довкілля ОВД з 2024 року став е-ОВД. Водночас практичне використання системи виявило низку суттєвих недоліків і технічних обмежень, які знижують ефективність інформування громадськості та ускладнюють доступ до матеріалів реєстраційних справ.

По-перше, новий Реєстр ОВД обмежує доступ до матеріалів справ, розпочатих у попередній системі до 2024 року. Станом на 29.12.2025 такі обмеження стосувалися щонайменше 343 справ. Зокрема, недоступними або частково доступними є:

- повідомлення про початок громадського обговорення щодо обсягу досліджень та рівня деталізації;
- зауваження та пропозиції громадськості;
- зауваження та пропозиції уповноважених органів.

По-друге, у випадках повторного подання виправленого звіту з ОВД після отримання відмови у видачі висновку, система приховує попередні матеріали справи. Водночас змінюється протокол дій, у якому не відображається історія попередніх етапів, що унеможлиблює повний аналіз процесу прийняття рішень.

По-третє, інтерфейс Реєстру містить обмежений обсяг інформації про плановану діяльність. Для отримання повної картини користувачам необхідно завантажувати та самостійно опрацьовувати документи, що значно ускладнює доступ до інформації. Зокрема, недостатньо відображаються такі дані:

- територія провадження діяльності (область, громада, населений пункт);
- вид планованої діяльності відповідно до статті 3 Закону;
- короткий опис діяльності;
- строки та етапи громадських обговорень.

Крім того, обмежений функціонал пошуку та відсутність календаря громадських слухань знижують рівень залученості громадськості, що негативно впливає на довіру до процедури ОВД і якість прийнятих рішень.

РЕКОМЕНДАЦІЯ

для підвищення рівня прозорості процедури, рівня залученості громадськості до прийняття рішень необхідно технічно доопрацювати е-ОВД з додаванням вищеперерахованого функціоналу та виправлення помилок.

4.9. ПРОБЛЕМА 9. НЕДОСТАТНЯ ІНТЕГРАЦІЯ ГЕНДЕРНОЇ СКЛАДОВОЇ В АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНОГО ВПЛИВУ

Наразі Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» не містить вимог щодо аналізу гендерних аспектів при оцінці соціального впливу у звіті з ОВД. Це призводить до ігнорування диференційованого впливу проектів на чоловіків і жінок, зокрема у сферах зайнятості, стану здоров'я, особистої безпеки та доступу до соціально-економічних можливостей. Відсутність обов'язкової оцінки гендерних аспектів у соціальному впливі планованої діяльності суперечить принципам гендерної рівності та європейським принципам.

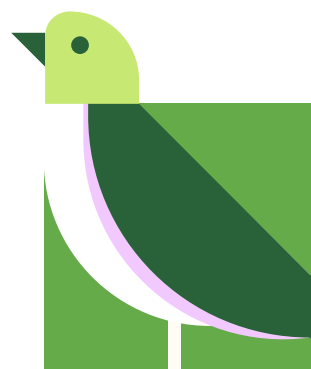

РЕКОМЕНДАЦІЯ

- 1) внести зміни до статті 5 Закону, доповнивши зміст звіту з ОВД обов'язковою гендерно-чутливою оцінкою соціального впливу, яка передбачає аналіз диференційованого впливу планованої діяльності на чоловіків, жінок, осіб з різними гендерними ідентичностями, зокрема щодо зайнятості, доступу до ресурсів, здоров'я населення, соціально-економічних умов та ризику гендерно-зумовленого насильства;
- 2) розробити та затвердити методичні рекомендації щодо інтеграції гендерного аналізу в процедуру ОВД
- 3) у висновку з ОВД передбачити обов'язкове врахування гендерних аспектів при формулюванні екологічних умов.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1. ОПИС ПОРЯДКУ ЗДІЙСНЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СКРИНІНГУ.

Етап 1. Подання заяви про наміри та звіту зі скринінгу

Здійснення індивідуального скринінгу **проводиться за поданням Заяви** суб'єкта господарювання про наміри пройти індивідуальну процедуру скринінгу та за умови, що планована діяльність не відповідає жодній з критерії виключення та належить до відповідної підкатегорії видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть здійснювати індивідуальний скринінг згідно із Законом.

Разом **Заявою про наміри** суб'єкт господарювання подає звіт зі скринінгу, який має включати інформацію відповідно до Додатку II.А до Директиви 2011/92/ЄС:

1. Опис проекту, зокрема:

- опис фізичних характеристик проекту в цілому та, у відповідних випадках, демонтажних робіт;
- опис розташування проекту, з особливою увагою на екологічній чутливості географічних районів, які можуть зазнати впливу.

2. Опис аспектів довкілля, які можуть зазнати значного впливу проекту.

3. Опис будь-якого потенційного значного впливу, у межах наявності інформації про такий вплив проекту на довкілля, спричинений:

- очікуваними залишками та викидами, а також утворенням відходів, у відповідних випадках;
- використанням природних ресурсів, зокрема ґрунту, землі, води та біорізноманіття.

Етап 2. Громадське обговорення

Після оприлюднення в реєстрі **Заяви про наміри та звіту зі скринінгу**, розпочинається громадське обговорення, яке **триває терміном у 7 робочих днів**. Заява про наміри та звіт зі скринінгу оприлюднюється також на сайтах місцевих органів влади та дошках оголошень населених пунктів, що можуть зазнати впливу.

Громадське обговорення у процесі індивідуального скринінгу проводиться з метою виявлення, збирання та врахування зауважень і пропозицій громадськості, щодо необхідності проведення процедури ОВД.

Етап 3. Прийняття та оприлюднення рішення скринінгу

З наступного робочого дня після закінчення терміну громадського обговорення заяви про наміри та звіту зі скринінгу, уповноважений орган (у випадку реалізації Варіанту 3 – спеціальна скринінгова комісія) протягом 14 робочих днів готує та оприлюднює в реєстрі рішення про наявність підстав здійснення обов'язкової процедури з ОВД або відсутності підстав здійснення обов'язкової процедури з ОВД разом зі звітом про громадське обговорення, яке затверджується (в залежності від органу відповідального за проведення індивідуального скринінгу):

Варіант 1. Наказом уповноваженого центрального органу.

Варіант 2. Наказом голови обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації).

Варіант 3. Консенсусним рішенням спеціальної скринінгової комісії.

Строк прийняття рішення може бути продовжено у разі необхідності отримання від суб'єкта господарювання додаткової інформації, необхідної для підготовки такого рішення, на період надання цієї інформації суб'єктом господарювання та її опрацювання, але не більш як на 14 робочих днів.

В разі ухвалення рішення про наявність підстав здійснення процедури з ОВД, включати:

- основні причини, у зв'язку з якими вимагається таке оцінювання із зазначенням відповідних критеріїв, вказаних у Додатку III до Директиви 2011/92/ЄС;
- звіт про громадське обговорення в якому відображено врахування зауважень та пропозицій громадськості.

Рішення про відсутність підстав здійснення процедури з ОВД, включає:

- основні причини, у зв'язку з якими таке оцінювання не вимагається, із зазначенням відповідних критеріїв, вказаних у Додатку III до Директиви 2011/92/ЄС;
- звіт про громадське обговорення в якому відображено врахування зауважень та пропозицій громадськості.

В разі виявлення на будь-якій стадії отримання дозвільних документів будь-яких розбіжностей і відхилень у прогнозованих рівнях впливу (збільшення утворюваних та утворення нових видів небезпечних відходів, збільшення та/або появи нових джерел викидів в атмосферне повітря та скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти, шумового, вібраційного, світлового, теплового та радіаційного забруднення, а також випромінення), суб'єкт господарювання повинен провести обов'язкову процедуру з ОВД.

